

Szakedolgozat

VARJAS-BALOGH NOÉMI

Gyógypedagógia szak

Kaposvár

2023

Kaposvári Campus Neveléstudományi Intézet
Gyógypedagógiai Tanszék

**A meseterápia szerepe és alkalmazhatóságának lehetőségei
a gyógypedagógus oktatási-nevelési eszköztárában**

Konzulens:

Dr. Gombos Péter PhD
tanszékvezető, egyetemi docens,
főigazgató helyettes

Készítette:

Varjas-Balogh Noémi
gyógypedagógia szak,
levelező tagozat (DYBUHN)

Kaposvár

Tartalom

I. BEVEZETÉS	3
I. 1. A témaválasztás indoklása.....	3
I. 2. Célkitűzés	5
II. A MESETERÁPIA ELMÉLETE	6
II. 1. A mese műfaji sajátosságai.....	6
II. 2. A mesék fejlesztő, segítő hatása.....	8
II. 3. A meseterápia fogalma – a biblioterápiától való elhatárolása	14
III. A HAZAI MESETERÁPIÁS IRÁNYZATOK	16
III. 1. A Metamorphoses Meseterápiás Módszer	16
III. 2. Mesepszichológia.....	18
III. 3. A Népmesekincstár Mesepedagógiai Módszer	20
III. 4. A Kincskereső Meseterápiás Módszer.....	22
III. 5. Pompás Napok	22
III. 6. A Mesét Másként Módszer	23
III. 7. A Ligetszépe Meseterápiás Módszer	24
III. 8. Ligetszépe Meseterápiás Módszert alkalmazó gyógypedagógussal készült interjú összegzése (1. számú melléklet)	25
IV. MESETERÁPIA A GYAKORLATBAN	28
IV. 1. Mesegyűjtemény (2. számú melléklet)	29
V. TANÍTÁSI TAPASZTALATOK ÖSSZEGZÉSE, ALKALMAZOTT MESETERÁPIÁS SZEMLÉLET TÜKRÉBEN	30
V. 1. Artikulációs zavarok terápiás óra tapasztalatai az Icipicit bátor nyúl c. mese felhasználásával (3. számú melléklet).....	30
V. 2. Diszlexia reedukáció – 4. osztályos tanulóknak – Állatkommandó – Langeléta Lajos esete c. meseregény felhasználásával (4. számú melléklet). 32	

VI. ÖSSZEGZÉS	34
IRODALOMJEGYZÉK	35
MELLÉKLETEK	38
1. sz. melléklet: Interjú Szabados Andrea gyógypedagógus – Ligetszépe meseterapeuta szakemberrel	38
2. számú melléklet: Mesegyűjtemény	42
3. számú melléklet: Artikulációs zavarok óratervezet.....	46
4. számú melléklet: Diszlexia reedukáció óratervezet	62
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	75
NYILATKOZATOK	76

I. BEVEZETÉS

I. 1. A témaválasztás indoklása

„Akad-e csak egyetlen mag, vagy gyökér is, amelyet ne fogadna be az anyaföld, és nem gondoskodnék arról, hogy kicsírázzék? Csak legyen, aki tudja, hol, mikor, milyen módszerrel kell mindegyiket elvetni.”

(Comenius)

Kislánykori álmom vált valóra azáltal, hogy tanítói pályára kerültem. A munkában töltött évek azonban ráébresztettek arra, hogy a gyógyító-nevelő munkára hatalmas szükség van. Évről évre nőtt és növekszik azoknak a gyermekeknek a száma, akik fejlesztésre, segítségre szorulnak. Célomul tűztem ki, hogy ezeknek a diákoknak támasza leszek, de nemcsak a tanulásban, hanem a mindennapokban is. Így nem volt kérdés, hogy gyógypedagógia szakon folytatom tanulmányaimat.

Szakdolgozati témám megválasztásakor is az munkálgodott bennem, hogy szeretnék olyan területet mélyebben megismerni, kutatni, mely a gyerekekhez közel áll, a mindennapjaik része, és a fejlesztő gyógypedagógiai munkámba be tudom építeni. Gyakorló édesanyaként gyorsan megfogalmazódott bennem a válasz: a mese lehet az az eszköz, melynek felhasználásával könnyebben teremthetek megnyugtató, bizalmi légkört, a tudásátadás pedig öröm- és élményalapú módon valósulhat meg.

Úgy gondolom, a mai világban az örömalapú oktató-nevelő munka egyre hangsúlyosabbá válik. A játékosság, az élménypedagógia, a mesék világa, az innovatív módszerek a pedagógusok eszköztárában kell, hogy szerepeljenek. Miért gondolom így? Mint korábban említettem, egyre több a segítségre szoruló kisgyermek, melyet a hétköznapijainkban tapasztalunk, látunk. Tanulságosak a legfrissebb KSH adatok arról, miként alakult az SNI-vel diagnosztizált gyermekek száma:

„Egy év alatt jelentősen, 92,8 ezerről 97,3 ezerre nőtt a sajátos nevelési igényű (SNI-s) gyerekek száma [...] Bár az SNI-vel diagnosztizált gyerekek száma minden évben növekszik, az elmúlt tizenkét évben egyszer sem volt olyan mértékű az emelkedés, mint legutóbb. A KSH adatai szerint a legnagyobb arányban a súlyos tanulási zavarral rendelkező gyerekek száma nőtt: a 2021/2022-

es tanévben 45,3 ezren voltak, ami 12 százalékkal több, mint egy évvel korábban”.¹

Az adatok alátámasztják, hogy egyre több kihívással kell megküzdeni a mindennapokban a pedagógusoknak, gyógypedagógusoknak.

Vekerdy Tamás is gyakran felhívta rá a figyelmet, hogy a könyvekből hallott mesék, történetek által indukált érzelmekkel könnyebben megbirkóznak a gyerekek.² Mindemellett a felgyülemlett feszültég oldásában, a megnyugvásban is segítségükre lehetnek a nekik szóló irodalmak.³ A hallgató ugyanis belebújik a mese szereplőinek bőrébe, azonosul az érzelmeivel, a sorsával, ily módon olyan élményhez jut, mely segítheti a saját lelki állapotát megérteni, a másokhoz való viszonyulását pozitív irányba terelni. Boldizsár Ildikó így fogalmaz: „...nap mint nap megtapasztalom a mesék összerendező, megnyugtató hatását. Az alkotó-fejlesztő meseterápia egyik célja ugyanis éppen az, hogy konkrét segítséget nyújtson különféle élethelyzetekben, többek között például olyan nevelési szituációkban, amelyekkel gyakran találkozik szülő és pedagógus.”⁴

Az agykutatásoknak vannak olyan eszközei, amelyek segítségével figyelemmel kísérik, hogy a történetek hallgatása, olvasása milyen hatással van az agyra, annak szerkezetére. „A funkcionális képalkotó eljárások elterjedése azal a jelentős felfedezéssel járt, hogy a kisagy nemcsak a motoros és koordinációs készségekben, hanem a magasabb szintű kognitív folyamatokban, mint a nyelv, az absztrakt következtetés, érzelmek, logikai sorozatok feldolgozásában is döntő szerepet játszik.”⁵

Mindezeket szem előtt tartva úgy vélem, a mesének ott a helye a gyógypedagógus eszköztárában.

¹ Szerző nélkül: A szakszerű ellátást egyre nehezebb biztosítani. [online] cop. 2022. 08. 25. URL: <https://szakszervezetek.hu/dokumentumok/mibol-elunk/29785-megugrott-a-sajatos-nevelési-igenyu-gyerekek-szama-am-oriasi-a-hiany-gyogypedagogusokbol> [2022. 09. 06.]

² Vekerdy Tamás: „A mesék oldják, vigasztalják, megnyugtadják a gyereket”. [online] cop. 2020. 10. 28. URL: <https://www.ovoda1.hu/hirek-esemenyek/vekerdy-tamas-quot-a-mesek-oldjak-vigasztaljak-megnyugtadjak-a-gyereket-quot/3740/> 2022. 09. 08.

³ Kádár Annamária: Mesepszichológia : az érzelmi intelligencia fejlesztése gyermekkorban. Budapest: Kulcslyuk, 2012. p. 50.

⁴ Csörgei Andrea – Kreil Melinda (szerk): Hamupogácsa – Mesekönyv az érzelmekről. Szentendre: Cerkabella Könyvkiadó, 2022. p. 5.

⁵ Mohai Katalin: Procedurális tanulási nehézségek fejlődési diszlexiában. In: Gyógypedagógiai Szemle, 2009. XXXVII. évf. 1. sz. p. 14.

I. 2. Célkitűzés

A mese műfaji sajátosságainak és fejlesztő hatásának bemutatása után szeretném a meseterápia fogalmi körét tisztázni. A Magyarországon kialakult meseterápiás irányzatok segítségével a preventív célú mesefoglalkozás megtervezésének, megtartásának, valamint a gyógypedagógiai munkába való beemelésének lehetséges módszerét szeretném a középpontba helyezni.

Továbbá célom olyan irodalmi művek felsorakoztatása, melyek a fejlesztőfoglalkozásokban segítséget nyújthatnak a pedagógusoknak abban, hogy a gyermek jobban megismerje önmagát, sikerüljön a benne lévő érzelmeket azonosítani, könnyebben alkalmazkodjon környezetéhez, és nem utolsósorban, hogy boldog, teljes, önbizalommal teli életet élhessen.

II. A MESETERÁPIA ELMÉLETE

II. 1. A mese műfaji sajátosságai

„Számomra minden mese, legyen az nép- vagy irodalmi mese, nem más, mint a világ összes kincse és tudása néhány mondatba zárva, ami a mesét olvasóban, hallgatóban bont szirmot, és érik gyümölcscsé. Azt pedig már a legkisebbek is tudják, hogy az egészséges, boldog, kiegyensúlyozott élethez jó, ha minél több gyümölcsöt fogyasztunk.”

(Csörgei Andrea)

Amikor azt mondjuk, mese, mindenkinek eszébe jut valami ezzel kapcsolatosan, akár egy történet, egy élmény, egy érzés, vagy akár egy személy. Legyen az ember fiatal vagy idős, a mese az életének a része.

Verena Kast kortárs pszichológus, pszichoterapeuta ezt írja a meséről: „A mesék a képzelethez szóló történetek. Ha úgy hallgatjuk vagy olvassuk őket, hogy a képek életre kelhessenek, akkor a képzelet terébe kerülünk, imaginációs térbe, ahol a mese képei lelkünkben is képeket hívnak elő. (...) Ha érzelmeinkhez szól a mese, sokkal inkább ráismerhetünk saját magatartásunkra, és meg is változtathatjuk.”⁶

A neves meseterapeuta, Boldizsár Ildikó arra világít rá, hogy minden mesében jóra fordítható a rossz helyzet. Kiemeli, hogy a mese nemcsak bemutatja a konfliktusos helyzetet, de a megoldási módot is felfedi a hallgató vagy olvasó előtt. A kihívások megoldásával a főszereplő olyan képességekre tesz szert, amelyekkel korábban nem rendelkezett. Ez jól láttatja azt, hogy az ember folyamatosan fejlődhet, ha él a lehetőségeivel, és így elérheti célját.⁷

Bruno Bettelheim nagyon szemléletesen írja le ezt az előrelépést: „A mese a gyermeknek utat mutat az élet értelmének megtalálásához, identitásának felfedezéséhez, a fejlődéshez szükséges tapasztalatok megszerzéséhez, segít neki az externalizációval, a belső folyamatok kivetítésével, a tudattalan feszültségeinek megszelídítésével, hogy a tudatosság egy érettebb fokára juthasson.”⁸

⁶ Boldizsár Ildikó: Meseterápia : Mesék a gyógyításban és a mindennapokban. Budapest: Magvető, 2010. p. 44.

⁷ Uo. p. 26.

⁸ Davis, Nancy – Simms, Laura – Korbai, Hajnal: Az aranytök – Terápiás történetek és mesék traumát átélt gyerekeknek 1. Budapest: L' Harmattan, 2010. p. 28.

Ezek alapján teljesen azonosulni tudok Boldizsár Ildikó felvetésével, miszerint: „Hőssé a mese közben válik valaki, még hozzá sok-sok megpróbáltatás árán.”⁹ Ezt a személyiségfejlődést követhetjük végig a mesében, ami azért olyan jelentős, mert a hallgatót vagy olvasót változásokra sarkallja. A mesében végül minden rendbe jön, a kezdeti diszharmónia helyére egyensúlyi állapot kerül.¹⁰

Ha jobban belegondolunk az egész életünkre jellemző a harmonikus és diszharmonikus időszakok váltakozása, vagyis a mesék örök érvényű tanítómesetereink, minden kérdésünkre választ kaphatunk, amelyekkel szembe kerülünk, legyen az például szülőkről való leválás, párválasztás és így tovább.

Egyre gyakrabban tapasztalom szülőtársaim körében, hogy bizonyos klaszszikusnak számító meséket nem olvasnak a gyerekeiknek, ugyanis a félelmetes részeket nem tartják a gyermeküknek valóknak. Helene Cixous erről úgy vélekedik: „...A tündérmese, amely nem rémít meg bennünket, nem is igazi tündérmese.”¹¹ Sokan talán nem is gondolnák, hogy a negatív, félelmetes szereplőknek milyen jelentősége van a személyiségfejlődés tekintetében.

„...a fejlődés fájdalommal és a komfortzóna elhagyásával jár, és hogy a félelem nem valami rossz dolog, hanem az erőforrásaim aktiválásához szükséges érzelem.”¹²

A gyermek a mese révén felismerheti a félelmét, szembenézhet vele, legyen „...az állat, a vadállat, mint düh, harag, a boszorkány, mint az irigység a gonoszság, a sárkány mint veszély, akadály az életükben. Az érzelmek képpé formálódnak, megmutatják tartalmukat és kezelhetővé válnak.”¹³

Ez a fajta megszemélyesülés segítséget nyújthat, mert közelebb kerülhet negatív érzéseikhez, elképzeli, hogy legyőzi vagy éppen megszelídíti ellenfelét.

A mesék örök igazsága, hogy a végén a jó győzedelmeskedik, így feloldja a negatívumokat.¹⁴

⁹ Boldizsár Ildikó: Meseterápia. I. m. p. 124.

¹⁰ Uo. p. 22.

¹¹ Davis, Nancy – Simms, Laura – Korbai, Hajnal: I. m. p. 29.

¹² Kádár Annamária: Mesepszichológia. I. m. p. 16.

¹³ Krippel Éva: A mese lélekfrissítő ereje. In: Katedra, 2019. XXVI. évf. 9. sz. p. 15.

¹⁴ Kádár Annamária: Mesepszichológia. I. m. p. 46.

II. 2. A mesék fejlesztő, segítő hatása

*„...a mese egy fél alma. Az író leírta és jön az olvasó,
hozzáteszi a másik felét, akkor lesz teljes.
És – mert mindenki mást szűr ki ugyanabból az írásból –
az almák sohasem lesznek egyformák. És ez így helyes.”¹⁵*
(Lázár Ervin)

„A mese egy történet, amit a gyermek maga épít körül díszletekkel, aminek szereplőit képzeletében beszélgeti, cselekedtet. A szereplők gesztusait, mozdulatait az utolsó mozzanatig kialakítja. Ez az önfeledt gondolati játék gazdagabbá teszi belső képzeleti világát, amit a modernkorunkban divattá vált számítógép és televízió, a televízióban látott mesék nem tudnak adni.”¹⁶

Felgyorsult világban élünk. Gyermekeink – már kis koruktól kezdve – olyan mennyiségű információval szembesülnek a hétköznapjaik során, amire korábban még nem volt példa. Rendkívül fontos a szülők, pedagógusok, valamint a társadalom példamutató és segítő magatartása, ugyanis meg kell tanítani a gyermekeket ebben a végtelen információtengerben tájékozódni. Abban az esetben, ha ez nem következik be „A gyerek számtalan feldolgozatlan eseményt fogad be, amelyek félelmet, szorongást keltenek benne, a világot félelmetessé, viselkedését pedig agresszívebbé teszik, s kialakul benne az érzés, hogy általában nem érti a dolgokat. Amikor az édesanya vagy az édesapa mesél neki este, soha nem érezheti ezt, sőt biztonságot, keretet kap az élete.”¹⁷

Szerencsére egyre nagyobb hírverést kap az a szemlélet, hogy a meseolvasás, mesehallgatás mennyire fontos a gyermekek életében. Könyvtárosok, mese-terapeuták, művészek segítenek az olvasóvá nevelést népszerűsíteni, és minél szélesebb réteghez eljuttatni ezt a gondolkodásmódot. Úgy vélem, a teljesség igénye nélkül tudom csak felsorakoztatni mindazon előnyöket, melyekhez

¹⁵ Bartos Éva (szerk.): A biblioterápia közelről : „A szentendrei modell”. Budapest: Pont, 2020. p. 93.

¹⁶ Rosta Katalin (szerk.): Egy negyedszázados nevelő-fejlesztő munka tapasztalatai. Budapest: Logopédia Kiadó, 2006. p. 106.

¹⁷ Urbán Éva Izabella: A környezet befolyásoló hatása a szorongás kialakulásában, állandósulásában. In: Új Pedagógiai Szemle, 57. évf. 1. sz. 2007. január p. 85.

a mesék révén juthatunk hozzá, hiszen ahogy Nyitrai Ágnes is fogalmaz: „...a mesék valamennyi kompetencia fejlődésére pozitív befolyással bírhatnak.”¹⁸

Boldizsár Ildikó idézi a híres mesekutató, Bruno Bettelheim munkásságát, aki szerint a mese szociális, emocionális, intellektuális szinten fejti ki fejlesztő hatását.¹⁹ Ezt a felsorolást alapul véve szeretném kifejtetni, hogy az egyes szinteken belül, milyen területekre vonatkozhat ez a jótékony hatás.

Szociális szinten megtanít a mese, hogy melyek az emberi együttélés törvényei, erkölcsi szabályai. Frances Harwood antropológus azt kérdezte egy sziú öregembertől:

„– Miért mesélnek történeteket az emberek?

– Hogy ember legyen belőlük. – válaszolta az öregember.

– Hát nem vagyunk máris azok? – kérdezte a nő.

– Nem mindenki válik azzá. – felelte mosolyogva az öreg.”²⁰

Ez a rövidke párbeszéd hűen tükrözi, hogy egy adott kultúrán belül milyen nagy jelentősége van a mesélésnek. Abban az esetben, ha a magyar népmesevilágot vesszük górcső alá, minden mesénk arról szól, hogy az adott szót tartasuk be, jó tett helyébe jót várhatunk, a vándorlót fogadjuk be, a gyengét védjük meg. Petrolay Margit is erre világít rá, és a mese csodájaként tartja számon, hogy összekapcsolja a múltat-jelent, a mese tartalma átélésre biztat, valamint a nemzethez, a közösséghez való tartozást mélyíti.²¹ Mindemelett a mesék számos példát megmutatnak olyan emberi kapcsolatokról, melyek jóból rosszra vagy éppen rosszból jóra fordulnak.²² Felfedezhetjük, hogy „a mindennapi élet és a mesék között átjárhatóság van, ezt nevezi Bruner körkörös mimezisnek. Az élet utánozza a történeteket, a történetek utánozzák az életet. Ebből következik, hogy a mesék helyzetmegoldási mintákat is kínálnak.”²³

¹⁸ Nyitrai Ágnes: Mese és mesélés : A mesék alkalmazásának lehetőségei a kritériumorientált fejlődéssegítésben. In: Iskolakultúra, 26. évf. 2016/4. sz. p. 78.

¹⁹ Boldizsár Ildikó: Meseterápia. I. m. p. 326.

²⁰ Davis, Nancy – Simms, Laura – Korbai, Hajnal: I. m. p. 29.

²¹ Horváth Szilárd: „Annak ágai közt ragyog aranyalma” : Miért alapozzuk nevelésünket a néphagyományokra? Győr: Magyar Kultúra Kiadó, 2020. p. 39.

²² Nyitrai Ágnes: Mese és mesélés. I. m. p. 78.

²³ Uo.

Mindezeket összefoglalva: fejleszti az erkölcsi értékrend kialakulását, megszilárdulását, az érzelmi intelligenciát, az együttérzést, a közösség összekovácsolódását.

Emocionális szinten „a mese az ösbizalom élményét erősíti meg”²⁴, hangsúlyozza Kádár Annamária. Ez nem mást jelent, minthogy jó volt ebbe a világba megszületni, és ez az érzés segít a nehézségekkel, kudarccal szembenézni. Felfedezteti azt, hogy nehézségek az ember életében mindig is voltak, és mindig is lesznek. Amikor a mesét hallgatja „megváltozik a kedve, bizakodóbb lesz, elcsitulnak kínzó és negatív gondolatai, fájdalmas érzései, csökken a szorongása, belső feszültsége.”²⁵ Boldizsár Ildikó úgy fogalmaz: a mese élni tanít; a hallgató a mesehőst kíséri a rögös útján, amikor is megismeri saját képességeit, önismeretre tesz szert. Olyan tudás birtokába kerül, amellyel korábban nem rendelkezett, ennek köszönhetően önbizalma is nő.²⁶ „A mese azt az üzenetet hordozza, hogy az életben a legkisebb, a leggyengébb is boldogulhat, amivel a gyermek kompenzálhatja kicsiségét, [...] s ez reménykeltő számára.”²⁷

Intellektuális szinten kifejezetten hat a gondolkodásra a mese. Ezen belül is a kritikai gondolkodás fejlődését emeli ki Cooper, Collings és Saxby.²⁸ Nézetük szerint: „a mesék, történetek hozzásegítenek az új összefüggések meglátásához, az összefüggések észleléséhez, az ok és okozat felismeréséhez, a mesék, történetek hatására fejlődik a problémamegoldás, a viszonyítás, a hasonlóságok és különbözőségek kezelni tudása, osztályozása, a sémákba rendezés.”²⁹

A mese mindemellett közvetlenül hat a képzelőerő fejlődésére, ami minden későbbi tanulás alapja. Mesehallgatás vagy olvasás közben a befogadó fantáziája folyamatos munkában van.³⁰ „A mese egy történet, amit a gyermek maga épít körül díszletekkel, aminek szereplőit képzeletében beszélgeti, cselekedtet.

²⁴ Kádár Annamária: Mesepszichológia. I. m. p. 16.

²⁵ Nyitrai Ágnes: Mese és mesélés. I. m. p. 78.

²⁶ Boldizsár Ildikó: A mese élni tanít : Képzlet- és fantázia-tréning. In: Új Köznevelés, 2014. 70. évf. 1. sz. p. 31–33.

²⁷ Kádár Annamária: Mesepszichológia. I. m. p. 46.

²⁸ Nyitrai Ágnes: Mese és mesélés. I. m. p. 79.

²⁹ Uo.

³⁰ Boldizsár Ildikó: Meseterápia. I. m. p. 321.

A szereplők gesztusait, mozdulatait az utolsó mozzanatig kialakítja. Ez az önfeledt gondolati játék gazdagabbá teszi belső képzeleti világát.”³¹ Úgy vélem, Rosta Katalin előbbi gondolata nagyon szemléletesen leírja, hogy a mesehallgatás során milyen intenzív folyamatok játszódnak le az egyénben. Kádár Annamária neves pszichológusunk úgy írja le ezt a folyamatot, hogy a gyermek a hallottakat elképzeli, és ez belső illusztrációban alakot ölt, belső képpé formálódik. Ez a folyamat az elaboráció, vagyis a belső képkészítés folyamata, mely gyermekkorban alakul ki.³²

„A gyerek mintegy szemünkbe akasztja a tekintetét, néz ránk elámulva, ugyanakkor látszik a szemén, hogy valójában nem minket lát, nem minket néz, hanem miközben azt mondjuk, hogy – felhúzta a hétmérföldes csizmát, átlépte az ezüsthegyét, átlépte az aranyhegyét, átlépte az Óperenciást – befelé néz, belső mozit perget, azt a képet figyeli.”³³

Vekerdy Tamás idézetével szerettem volna rámutatni a mesék figyelemfejlesztő hatására. A gyermek a meséken keresztül megtanul összpontosítani, figyelni a hallottakra. Boldizsár Ildikó szerint ez a folyamat nem direkt úton, hanem észrevétlenül történik.³⁴ A mesehallgatás során „mindkét agyféltekébe egy időben érkeznek ingerek, ez a kétoldali aktivitás valószínűleg nem csupán fenntartja, hanem egyúttal fejleszti is a figyelmet,”³⁵ valamint az ismeretek átvétele, megértése is könnyebbé válik.³⁶

Bruno Bettelheim felosztási szintjei nem térnek ki külön a nyelvi területre; azonban mint leendő logopédus fontosnak tartom kiemelni, hogy a nyelvi kompetenciák fejlődésében milyen szerepe van a meséknek. Nagy József szerint „a meséknek a nyelvi kompetenciák fejlődésében betöltött szerepe már évtizedek óta evidencia.”³⁷ Az anyanyelvi fejlődés három szintjét különítjük el, melyek a

³¹ Rosta Katalin (szerk.): Egy negyedszázados nevelő-fejlesztő munka tapasztalatai. Budapest: Logopédia Kiadó, 2006. p. 106.

³² Kádár Annamária: Mesepszichológia. I. m. p. 51.

³³ Uo.

³⁴ Boldizsár Ildikó: Meseterápia. I. m. p. 318.

³⁵ Davis, Nancy – Simms, Laura – Korbai, Hajnal: I. m. p. 23.

³⁶ Kenedli Eszter: Mesék a gyógyításban és a mindennapokban : 2. rész. In: Tanító, 2011. 49. évf. 9. sz. p. 10.

³⁷ Horváth Szilárd: „Annak ágai közt ragyog aranyalma”. I. m. p. 43.

következők: szituatív, narratív és prediktív szint.³⁸ A szituatív szint a mindennapjainkban jelen van, illetőleg a kisgyermek beszédére is ez jellemző. Ahhoz, hogy a későbbiekben az iskolai tanulás eredményes legyen, a narratív szint elérése szükséges. Ennek a lépcsőfoknak a megtételéhez nagy segítséget nyújt a gyakori mesehallgatás, melynek során a gyermek „megtanulja a folyamatos, összefüggő beszéd megértését, elsajátítja az elbeszélések megfogalmazásához szükséges nyelvi struktúrákat és relációkat.”³⁹ Ez nagy kiváltsága a meséknek, hiszen a mindennapok élethelyzetei erre nem adnak elég lehetőséget, oka ennek az erősen szituatív kommunikáció. A szókincs gyarapodásában is óriási jelentősége van a mesélésnek.⁴⁰ Nagy József hívja fel arra a figyelmet, hogy „a rendszeresen mesét hallgató gyermekek másfél évvel előzik meg a fejlődésben a mesét nem vagy ritkán hallgató társaikat.”⁴¹

Az elmúlt években kibontakozó járványhelyzet, valamint a jelen pillanatban zajló energetikai válság új élethelyzeteket teremt számunkra, más alternatívákat kell keresni ahhoz, hogy a hétköznapi élet zökkenőmentesen folyhasson tovább. Sok szülőtárs aggódik gyermeke egészségéért, és igyekszik csemetéje immunrendszerét minél jobban felkészíteni arra, hogy védekezőképessége a maximumon legyen. Úgy gondolom, sokak számára új információként szolgálhat, hogy a rendszeresen mesét hallgató gyerekek kevésbé betegszenek meg!⁴² Juhász László – pszichológus, meseterapeuta – és Siklósi Anita gyermekpszichológus azt vizsgálták, hogy a népmese és a népi hagyományokra épülő foglalkozás a gyerekek egészségére milyen hatást fejt ki. Kutatásukat 2011-ben végezték, a budapesti Ezüstoffenyő Óvodában. A vizsgálat során feldolgozott mintában 60 fő (4–6 éves korú) gyermek és 60 szülő adatai szerepeltek. A meseterápiás eljárás két csoportban történt, a harmadik a kontrollcsoport volt. „A beavatkozás moduláris rendszert alkotott. Volt egy három és egy, egynapos modulja. A moduloknak a »Ne vess!«, »Segíts!« és »Kívánj!« elnevezést adtuk. Az általunk és az óvónők által vezetetten, mesék és meséken alapuló játékos foglalkozások szerepeltek. A mindhárom modulban részesült csoportot komplex

³⁸ Uo.

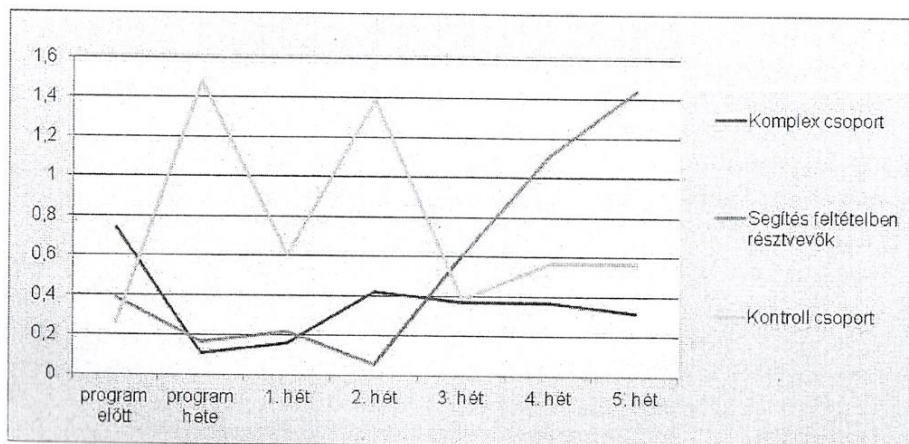
³⁹ Nyitrai Ágnes: Mese és mesélés. I. m. p. 79.

⁴⁰ Horváth Szilárd: „Annak ágai közt ragyog aranyalma”. I. m. p. 44.

⁴¹ Uo.

⁴² Juhász László: Mesepszichológiától a meseterápiáig. In: Fordulópont, 2014. XVI. évf. 63. sz. p. 100.

csoportnak, az egynapos »Segíts!« feltételben részesült csoportot segítségnek neveztük el.”⁴³ A program megkezdése előtti héttől rögzítették az óvónők a hiányzásokat 1,5 hónapon keresztül. Eredményeik szerint azok a gyerekek, akik mindhárom modulban részesültek, lényegesen jobb egészségi állapotban voltak, mint a kontrollcsoportban lévő társaik.

1. ábra: Egészségügyi hiányzások a három csoportban⁴⁴

„A mért eredmények alapján fejlesztve várhatóan alkalmas lesz céljára, az egészségügyi hiányzások számának csökkentésére és az immunrendszeri védettség kialakítására. A program preventív jellege, az immunrendszeri változáshoz szükséges idő figyelembevételével együtt határos eszköze lesz az évszak és időjárás változásból eredő egészségügyi kockázatok, fertőző, járványos betegségek hatásainak csökkentésére. A gyermek megbetegedések, hiányzások miatti szülői munkahelyi távollét és a nemzetgazdaságban jelentős veszteség, a gyógyszer és TB-kiadásról nem is beszélve.”⁴⁵

Úgy gondolom, a fentiek tükrében vitathatatlan a mesék fejlesztő, segítő hatása.

⁴³ Uo. p. 99.

⁴⁴ Uo. p. 100.

⁴⁵ Uo.

II. 3. A meseterápia fogalma – a biblioterápiától való elhatárolása

„A történetek nagyon sokban hasonlítanak a gyógyszerekre. Megfelelő időpontban, megfelelő formában alkalmazva akár döntő fordulatot is hozhat egy történet a gyógyulás folyamatában, képes lehet arra, hogy elindítsa a páciens hozzáállásának és viselkedésének megváltozását.”⁴⁶ – írja a perzsa származású pszichológus, Peseschkian.

Az előző fejezetben a teljesség igénye nélkül igyekeztem felsorakoztatni, hogy a mesehallgatás milyen előnyökkel jár, hogyan lehet segítségünkre megannyi terület komplex fejlesztésében. Igazi gyógyírként tekinthetünk rá. És szükség is van arra, hogy gyógyszerként alkamazzuk, mert „a társadalomban megjelenő minden deviancia vagy azok lenyomata egyre markánsabban jelenik meg az intézményekben.”⁴⁷

A meseterápia módszerének hazai kidolgozása, szerkezetének felépítése, szakszerű alkalmazása Boldizsár Ildikó nevéhez köthető.

„A meseterápia (gör. *therapeia* = segítség, kísérés, gyógyítás, fejlesztés) a művészetterápia módszerei közül a biblioterápiához áll közelebb, de nem azonos vele.”⁴⁸

A biblioterápia nem más, mint „válogatott olvasmányanyag terápiás eszközként való felhasználása a gyógyításban és a pszichiátriában.”⁴⁹

Ez a módszer a meséket felhasználva fonja össze a képzeletet és a valóságot. Boldizsár Ildikó szerint minden élethelyzetnek megvan a maga mesebeli párja.⁵⁰ A meséket hallgatva, olvasva az egyén magára ismerhet egy-egy élethelyzetben, azonosulhat egyes szereplőkkel. Egy képzeletbeli hidat épít meg a saját valósága és a mesebeli világ között. Ezt az analógiát használják ki a terápia során. A mese által a befogadó személy választ kaphat, megoldást találhat a saját élethelyzetében kialakult gondjaira, segítséget nyújthat

⁴⁶ Boldizsár Ildikó: Meseterápia. I. m. p. 46.

⁴⁷ Németh Márta – Reszler Boglárka: Az óvodai és iskolai szociális munka és a művészet-és meseterápiás foglalkozások összekapcsolhatóságáról. In: Szociálpedagógia, 2020. 16. sz. p. 194.

⁴⁸ Boldizsár Ildikó: Meseterápia. I. m. p. 16.

⁴⁹ Uo. p. 17.

⁵⁰ Uo. p. 21.

érzelmei azonosításában, megértésében, személyiségében pozitív változások következhetnek be.⁵¹

Annak érdekében, hogy valóban pozitív kimenetelű változás legyen az eredmény, nagyon fontos kiemelni azt, hogy csak megfelelő végzettségű meseterapeuta láthatja el a rábízott feladatot; vagyis szükséges elhatárolni a klinikai és az alkotó-fejlesztő terápiás tevékenységet. A klinikai meseterapeuta csak „működési engedéllyel rendelkező pszichológus, klinikai szakpszichológus vagy orvos lehet, hiszen itt az egyéni mintázatban bekövetkezett sérüléseket kell fokozott elővigyázatossággal kezelni.”⁵²

Az alkotó-fejlesztő meseterápia során a mesék felhasználásával történik az oktatás, nevelés; a célja, hogy „a mesék segítségével minél több ponton kapcsolódásokat létrehozni, az egyén és környezete, az egyén és önmaga között.”⁵³

Bujdosóné dr. Papp Andrea megfogalmazásában: „...ha a mesén keresztül történő tanulási folyamat megtervezett, és oktatási-nevelési célok elérésére törekszik, akkor mesepedagógiai felhasználásról beszélhetünk.”⁵⁴

„Amennyiben pszichológiai (intra-/interperszonális) konfliktusok megelőzésére, illetve kezelésére alkalmazzuk a mesét, akkor meseterápiáról van szó. A meseterápia tehát tervszerűen végzett mesélés egy adott pszichológiai cél elérése érdekében (a tervszerűség az, ami megkülönbözteti a nem tervszerűen, nem tudatosan jelentkező spontán mesehatásoktól). A terápiás felhasználás magyarázatát az adja, hogy a mesék (sokszor ijesztőnek és kegyetlennek tűnő) motívumai intraperszonális konfliktusok megoldására alkalmasak, akár gyógyító mesék is lehetnek.”⁵⁵

Mindezek fényében jól körülhatárolható, hogy a terápiát végző szakember milyen végzettséggel és kompetenciakörrel kell rendelkezzen. Rendkívül fontos a kompetenciahatárok betartása, hiszen a preventív jellegű tevékenység, valamint a klinikumban végzett terápia más célt tűz ki maga elé.

⁵¹ Boldizsár Ildikó: Meseterápia. I. m. p. 26-27.

⁵² Boldizsár Ildikó (szerk.): Meseterápia a gyakorlatban : a metamorphoses meseterápia alkalmazása. Budapest: Magvető, 2014. p. 14.

⁵³ Uo.

⁵⁴ Bujdosóné Papp Andrea (szerk.): „A gyermeknek mese kell” : A mese szerepe az óvodai és az iskolai nevelésben. Budapest: Hagyományok Háza, 2017. p. 185.

⁵⁵ Uo. p. 186.

III. A HAZAI MESETERÁPIÁS IRÁNYZATOK

Hazánkban többféle meseterápiás irányzat létezik, azonban mindegyik módszer alapja közös; mégpedig, hogy az „életproblémák és nevelési gondok megoldására kínál saját élményre épülő módszert, s abból indulnak ki, hogy a mesék szimbolikus választ adnak minden kérdésre és problémára, amellyel életünk során szembesülünk.”⁵⁶

III. 1. A Metamorphoses Meseterápiás Módszer

Boldizsár Ildikó néprajzos mesekutató, meseterapeuta nevéhez fűződik a módszer kidolgozása. Boldizsár mesekutatói pályája kezdetén évekig a Budai Gyermekkórházba járt mesélni a gyerekeknek. Ez a fajta meseterápiás irányzat „a legkeményebb terepeken született és formálódott. Beteg gyerekek és felnőttek ágya mellett. Súlyosan bántalmazott, elhagyott és elhanyagolt, gyerekkórházokban élő kicsik és nagyok, valamint ott élő lányanyák körében.”⁵⁷

Boldizsár azt hangsúlyozza, hogy minden élethelyzetnek megvan a maga mesebeli párja, és hogy minden rossz helyzet előbb-utóbb jóra fordul. Lényeges elem, hogy nemcsak a problémát mutatja be a mese, hanem a megoldás módját is.⁵⁸ Leszögezi, hogy nincsenek gyógyító mesék, „...mert nem a mese gyógyít, hanem az a világkép, szemléletmód, amelyet a mese külső és belső világunk megértéséhez felkínál. Tulajdonképpen a mesével való kapcsolat alakul át gyógyító erővé.”⁵⁹

...a mesékkal adunk viselkedés- és gondolkodásbeli mintákat, a mesélést követő feldolgozás során előkészítjük a lehetséges jövőbeli változásokat, szintemelkedéseket.”⁶⁰

⁵⁶ Béres Judit: Mesepszichológia a gyakorlatban. In: Könyv Könyvtár Könyvtáros 27. 6. 2018. p. 48.

⁵⁷ Boldizsár Ildikó: Metamorphoses Meseterápiás Módszer. In: MESE, 2022. 1. évf. 2. sz. p. 23.

⁵⁸ Uo. p. 21.

⁵⁹ Uo.

⁶⁰ Boldizsár Ildikó: Metamorphoses meseterápiás módszer. Bemutatkozás egy esettanulmányon keresztül. In: Fordulópont, 2014. 1. évf. 63. sz. p. 61.

A meséket a világ népmesekincséből választják ki⁶¹, oly módon, hogy az aktuális életszakasz valamennyi jellemzőjét szem előtt tartják (például gyermekkor, kamaszkor stb.). Az alkotó-fejlesztő meseterápiás foglalkozások szerveződhetnek továbbá egy adott életszakasz gondjai köré, például felnőtté válás, leválás. Lehetséges, hogy bizonyos emberek ugyanazt az életválságot élik meg, így erre vonatkozólag is alakulhat csoport, például leányanyák, állami gondozott gyerekek, számítógépfüggők.⁶²

A Metamorphoses Meseterápiás Módszert alapul véve 2010. szeptember 30-án nyílt meg Magyarországon, Paloznak településen a világ első Meseterápiás Központja. A központ megálmodója és szakmai vezetője Boldizsár Ildikó. „A Meseterápia Központot azoknak a gyermekeknek és felnőtteknek hoztuk létre, akik fizikailag és mentálisan is egészségesnek számítanak, de életük bizonyos pontján olyan nehézségekbe ütköztek, amelyekkel nem tudnak segítség nélkül megbirkózni. Elsősorban a megelőzésre, a prevencióra fektetjük a hangsúlyt, hogy időben vissza lehessen fordítani azokat a folyamatokat, amelyek testben és lélekben betegséget okoznak.”⁶³

„Mi minden gyermekre legkisebb fiúként vagy leányként tekintünk, mert hiszünk abban, hogy királyfinak és királylánynak születtek, és mindannyian királlyá és királynővé válhatnak a saját életükben.”⁶⁴

⁶¹ Boldizsár Ildikó: Meseterápia. I. m. p. 27.

⁶² Uo. p. 25-26.

⁶³ Boldizsár Ildikó: A világ első Meseterápia Központja. In: Óvodai Nevelés, 2013. XVI. évf. 9. sz. p. 20.

⁶⁴ Novák Gábor: A sárkányok legyőzhetőek. [online] cop. 2012/4. URL: <https://folyoiratok.oh.gov.hu/konyv-es-neveles/a-sarkanyok-legyozhetok> 2022. 09. 08.

III. 2. Mesepszichológia

Kádár Annamária azt hangsúlyozza, hogy mesének nemcsak a népmesék és műmesék számítanak, hanem a saját életmesék is, melyek az adott egyénről, a gyökereiről, a céljairól szólnak.⁶⁵

A mesékben megjelenő próbatételek valójában feladatok, amelyeket a hősnek meg kell oldania; ennek a célnak az eléréséhez azonban a mese hősenek változásokon kell átesnie.⁶⁶ Ezt a megállapítást Kádár, Erik Erikson fejlődéelméletével hozza párhuzamba. „Erikson fejlődéelméletének kulcsfogalma a krízis, ami az egyik szakaszból a másikba történő átlépésnél jelenik meg. A személyiségfejlődésünk ezen fordulópontok mentén alakul, a feszültség arra készteti az egyént, hogy személyes identitását újraértelmezze, hogy ciklusonként újjászülessen.”⁶⁷

A gyermekeknek számos feladattal, megpróbáltatással kell szembenéznük – gondoljunk csak testvérféltékenységre, félelemre, szülők esetleges válására, toxikus családi légkörre – ezekben a helyzetekben a gyermek tehetetlennek érzi magát.⁶⁸ A legtöbb szülő észleli gyermeke félelmét, szorongását, és igyekszik megnyugtatni őt, s azt mondja: „Nincs mitől félned!” – valójában pont ekkor hagyjuk magára a félelmeivel.⁶⁹ Ezeknek az érzéseknek a feldolgozásában nyújt segítséget a mese.

A mese hallgatása során a gyermek „elképzeli, amit hall, és egy belső illusztrációban megrajzolja a saját történetét. Ez segíti őt a nap folyamán felgyűlt feszültségei, negatív érzései feldolgozásában, és azoknak a félelmeinek a megszelídítésében, amelyeket nem tudott vagy még nem mert megfogalmazni.”⁷⁰ Fontos kiemelni, hogy ez a jótékony hatás nem csak a meseolvasás időintervallumában jelentkezik, hanem felnőttként is segíteni fogja abban, hogy a problémáit feloldja.⁷¹

⁶⁵ Kádár Annamária: Mesepszichológia. In: MESE, 2022. 1. évf. 2. sz. p. 24.

⁶⁶ Uo. p. 25.

⁶⁷ Uo.

⁶⁸ Uo.

⁶⁹ Uo. p. 26.

⁷⁰ Kádár Annamária: Mesepszichológia. I. m. p. 50.

⁷¹ Uo. p. 52.

„A mesélővel való személyes kapcsolata segíti abban, hogy érzelmi biztonságban érezze magát, ellazuljon, [...] és létrehozhatja a belső mozit.”⁷² Ez a belső mozi annál kidolgozottabb lesz, minél ráérősebben, minél dallamosabban, minél színesebb tonalitással adja elő a mesét a mesélő.⁷³ Szerencsére egyre szélesebb körben terjed a Slow Parenting (Nevelj lassan!) mozgalom, melynek a célja, hogy felhívja a mai szülők figyelmét a minőségi szülő-gyermek kapcsolatra, vagyis a közös játék, beszélgetés, mesélés fontosságára.⁷⁴ A mese révén egy olyan eszköz van a szülő kezében mellyel érzelmi biztonságot és nyugalmat árasztó teret alkothat, „amelyben a mesélő és mesehallgató a közösen átélt élmény során eggyé válik. Ez a szülő-gyermek kapcsolat egyik fontos alappillére.”⁷⁵

*„Mint gyermek, aki már pihenni vágyik
és el is jutott a nyugalmas ágyig
még megkérlel, hogy: „Ne menj el, mesélj” -
(így nem szökik rá hirtelen az éj)
s míg kis szive nagyon szorongva dobban,
tán ő se tudja, mit is kíván jobban,
a mesét-e, vagy azt, hogy ott legyél:
így kérünk: Ül le közénk és mesélj.”⁷⁶
(József Attila)*

⁷² Kádár Annamária: Mesepszichológia. In: MESE, 2022. 1. évf. 2. sz. p. 26.

⁷³ Uo.

⁷⁴ Kádár Annamária: Mesepszichológia. I. m. p. 104.

⁷⁵ Kádár Annamária: Mesepszichológia. In: MESE, 2022. 1. évf. 2. sz. p. 26.

⁷⁶ Kádár Annamária: Mesepszichológia. I. m. p. 107.

III. 3. A Népmesekincstár Mesepedagógiai Módszer

A módszert Bajzáth Mária mesepedagógus alkotta meg. „A népmesékben és népköltészeti alkotásokban találtam meg azt a nevelési és oktatási lehetőséget, amellyel a test, a lélek és az értelem egyaránt fejleszthető.”⁷⁷

Módszerének alapja, hogy a gyermekek életkori sajátosságait, az őket foglalkoztató kérdéseket és a meséket összekapcsolja.⁷⁸ A mese üzenetéhez közelebb viszi a gyermeket a mondóka, a népdal, a találós kérdés, ezért ezeket kiegészítő, azonban kulcsfontosságú eszközként alkalmazza a foglalkozások során.⁷⁹

A mondókák „kinyitják a meselátó szemeket és mesehalló füleket, mozgásba lendítik, vagy abban tartják a jobb agyféltekét... élmény és örömközpontú pedagógiát segítik.”⁸⁰

Gerald Hüther neurobiológust idézi Bajzáth, miszerint amíg éneklünk, addig nem tudunk félni. Az éneklés ideje alatt pedig alkalmazkodnunk kell a többiekhez ritmusban, hangerőben, szó szerint meg kell találni a közös hangot.⁸¹

A találós kérdések pedig azért tesznek kivételes szolgálatot, mert „amikor valaki megfejt egy találós kérdést, gyors perspektíva- és agyféltekeváltásra kényszerül, szüksége van a bal agyféltekében tárolt tárgyi tudásra és a képi gondolkodásra egyaránt.”⁸²

Bajzáth további célként jelölte meg a gardneri intelligenciaterületek, valamint az alapkompenciák megalapozását, fejlesztését és a közösségépítést; hiszen mindegyik szükségeltetik az életben való eligazodáshoz.⁸³

Kiemelt szerepet kap még a mozgás, a közös tánc, a kézművesség, az alkotás, valamint az érzékszervek-érzékelés fejlesztése.⁸⁴ A tevékenység célja, hogy a gyerekek „felfedezzék az összefüggéseket a világban, képesek legyenek ebben

⁷⁷ Bajzáth Mária: Minden gyerek mesehős: mesepedagógia-népmesekincstár. In: Fordulópont, 2014. XVI. évf. 63. sz. p. 34.

⁷⁸ Uo. p. 35.

⁷⁹ Uo.

⁸⁰ Uo. p. 36.

⁸¹ Uo.

⁸² Uo. p. 37.

⁸³ Bajzáth Mária: Népmesekincstár Mesepedagógia. In: MESE, 2022. 1. évf. 2. sz. p. 29.

⁸⁴ Uo. p. 29.

a rendszerben önmagukat elhelyezni, kapcsolódni másokhoz és megtalálják saját helyüket.”⁸⁵

Ez a fajta mesepedagógiai módszer örömforrást jelent mind a gyermekeknek, mind a pedagógusoknak, mert lehetővé válik, hogy az alkotó-kreatív tevékenység kibontakozhasson.

A módszerhez kapcsolódóan megjelent egy többkötetes meseválogatás-sorozat is. Ez a világ népmeséit foglalja össze: 0–4, 4–6, 6–8, 8–10 és 11 éven felüli korosztálynak; fontos kiemelni, hogy ezekhez a kötetekhez kidolgozott foglalkozásvázlatok is tartoznak, melyek jó szolgálatot tesznek a pedagógusok, gyógypedagógusok, könyvtárosok munkájában.

⁸⁵ Bajzáth Mária: Népmesekincstár Mesepedagógia. In: MESE, 2022. 1. évf. 2. sz. p. 29.

III. 4. A Kincskereső Meseterápiás Módszer

A módszer kidolgozója Antalfai Márta klinikai szakpszichológus, pszichoterapeuta, művészetpszichoterapeuta. Módszerének alapja: „A népmesék a személyiségfejlődés megközelítéséből kerülnek elemzésre, ami segít felismerni és átélni a személyiségfejlődés egy-egy állomásához kötődő kríziseket és komplexusokat, hogy feloldhatóvá váljanak az elakadások.”⁸⁶

Antalfai Márta a mesék lélektani elemzésére épít. Az elemzés révén lehetőség adódik megismerni a mese cselekményét, a mesehősök próbatételeit. A módszer lényege, hogy a személyiségben rejlő, feltáratlan kincseket, belső értékeket a mesék segítségével felfedeztesse.

Reszler Boglárka óvodai és iskolai szociális segítő úgy fogalmaz, hogy a Kincskereső Meseterápia lehetőséget adhat arra, hogy párbeszéd alakulhasson ki azokkal a diákokkal, akik nehezen tudják magukban azonosítani az érzéseiket, problémáikat.⁸⁷ A meseterápia hatására fejlődik az önismeret, önelfogadás, javulhat a szociális kapcsolat; valamint felszínre kerülhetnek tabu témák, úgymint: elhanyagoltság, bántalmazás, konfliktus, szerhasználat stb. Ebben az esetben a klienseket szakszerű ellátórendszer felé van lehetőség tovább irányítani.⁸⁸

III. 5. Pompás Napok

A Pompás népmese-foglalkozásokat egy mesemondó és egy táncos találkozásának köszönhetjük, azaz Deák-Zsótér Boglárkának és Kormos Rebekának.

⁸⁶ Béres Judit: Mesepszichológia a gyakorlatban. In: Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 27. 6. 2018. p. 48.

⁸⁷ Németh Márta – Reszler Boglárka: Az óvodai és iskolai szociális munka és a művészet-és meseterápiás foglalkozások összekapcsolhatóságáról. In: Szociálpedagógia, 2020. 16. sz. p. 195.

⁸⁸ Uo. p. 195–196.

Munkájuk célja az, hogy „a népmesék visszakerüljenek az őket megillető helyükre, a családok és közösségek mindennapjaiba.”⁸⁹ Ebbe a munkába igyekeznek nemcsak szülőket, hanem pedagógusokat és nevelőket is bevonni.

Módszertanuk az élősavas mesemondáson nyugszik, majd „a mese lényegi magját megértve, a dalok, mondókák, játékok, tárgyak eszközeivel élményszerűen erősítik meg a mese jelentéstartalmát.”⁹⁰

III. 6. A Mesét Másként Módszer

Kerekes Valéria meséléskutató, az ELTE Tanító- és Óvóképző Kar Neveléstudományi Intézetének oktatója alkotta meg a módszert.

„A mesék kiválasztásánál az óvodáskorú gyermekek érzelmi jellemzőire épít, ennek megfelelően kapcsol népmesét a drámajátékhoz.”⁹¹

Kerekes kiemeli, hogy módszerében az érzelmi nevelés a hangsúlyos, azonban „a mese befogadása és a vele való különböző játékok során létrejövő kommunikációs helyzetek támogatják az anyanyelvi nevelés célját, az érthető, kifejező, hatásos és meggyőző beszéd készségének kialakítását. A művészi elemekkel átszótt játékok pedig hatással vannak a gyermekek szépérzékének alakulásában.”⁹²

Összegezve: a népmesét és a drámapedagógiai eszközöket együttesen használja a módszer, aminek eredményeként felszínre kerülnek az érzelmek. Fontos, hogy ezeket a különféle érzelmeket megpróbálja kiemelni és egyértelműbbé tenni. A játékokon keresztül nemcsak az érzelem azonosítása a cél, hanem az esetleges negatív érzelem feloldása is.⁹³

A foglalkozás menetének felépítése:⁹⁴

– a mese köszöntése,

⁸⁹ Deák-Zsótér Boglárka – Kormos Rebeka: Pompás napok. In: MESE, 2022. 1. évf. 2. sz. p. 43.

⁹⁰ Uo. p. 42.

⁹¹ Kerekes Valéria: Mesét másként. Népmese és drámapedagógia az óvodai nevelésben. In: Fordulópont, 2014. XVI. évf. 63. sz. p. 51.

⁹² Uo.

⁹³ Uo. p. 52.

⁹⁴ Uo.

- a mese elmondása (fejből) – itt nem a szöveghűség, hanem a tartalomhűség a hangsúlyos,
- mesére vonatkozó első kérdés,
- 3-4 drámajáték (mozgásos játékok -> majd az adott érzelmre vonatkozó fókuszjáték-> mozgásos játék),
- mesétől való elköszönés (keretet ad a foglalkozásnak, mely biztonságérzetet sugall).

III. 7. A Ligetszépe Meseterápiás Módszer

Kidolgozója Szentkúti Márta. A módszer alapja a teljes ember képe, ami a testi-lelki-szellemi egységre vonatkozik. Ez abban mutatkozik meg, hogy „nem elég, ha ismerjük a problémát, a gyermeket, a környezetét, és úgy általában az ember fejlődési folyamatát, annak egyes állomásait, a felnövekvő ember valós belső igényeit; ennél sokkal alaposabb, személyesebb megismerésre van szükség.”⁹⁵ Ezek okán egy gyermekbemutató kérdéssort (anamnézist) alkottak meg, mely a fogantatásától a jelen pillanatig mutatja be a gyermek életét. Ez adja az alapját a hétről hétre következő mesesoroknak. „A személyes figyelem minősége már önmagában is harmonizáló, segítő, öngyógyító folyamatokat indít el a mesehallgatóban; ehhez a figyelemhez társulnak még azok a belső képek, melyeket a gyermek – vagy a felnőtt – épít föl önmagában a mesemondás során.”⁹⁶

Szentkúti Márta tétélesen kitér a segítő mesemondáshoz szükséges környezetre: „nyugodt, lehetőség szerint csendes hely, évszakhoz, ünnepkörhöz illő dekoráció, természetes anyagok, kényelmes, összekucorodást is lehetővé tevő mesehallgató fotel, asztal, színes ceruzák, méhviasz kréták, papír, némi szabad hely a mozgáshoz.”⁹⁷ A foglalkozás menete a következő módon épül fel: mesehallgatás előtti játék, majd egy dal éneklése, meghallgatása, melynek

⁹⁵ Szentkúti Márta: A Ligetszépe mesemondó terápia. In: MESE, 2022. 1. évf. 2. sz. p. 32.

⁹⁶ Uo. p. 33.

⁹⁷ Uo. p. 34.

funkciója, hogy átvezetődik a gyermek a mese világába. Ezt követi a mese meghallgatása; majd a meséhez kapcsolódó rajz készítése. Végezetül elkoppintják a mesegyertyát.⁹⁸ A meseterápia végén az összes mesét és hozzá tartozó rajzot könyvbe fűzve megkapja az egyén.

III. 8. Ligetszépe Meseterápiás Módszert alkalmazó gyógypedagógussal készült interjú összegzése (1. számú melléklet)

Lehetőségem adódott egy olyan gyógypedagógus-meseterapeutát megismerni, aki a hétköznapi munkájában alkalmazza a Ligetszépe meseterápiás módszert. Remek lehetőségnek tűnt, hogy egy interjú által nagyobb rálátást szerezzek a meseterápia valamint a gyógypedagógusi munka összekapcsolhatóságáról. Szabados Andreával való beszélgetésemet, most röviden összegezném!

Az interjút személyes találkozás formájában sikerült megvalósítani rendkívül inspiráló, felemelő hangulatban. Szabados Andrea tanulmányait a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Karán folytatta logopédusként, valamint szurdopedagógusként, BA-szinten. Főiskolai évei alatt hallgatói munkát végzett a hallás tanszéken, valamint vidéki iskolákban is tevékenykedett. Gyermekai születése után egy logopédiai osztály logopédusa volt. A Haris-fogászaton keresztül a Főnix-fészek meseterapeutájaként és logopédusaként, későbbiekben több EGYMI-ben, majd Waldorf-iskolában dolgozott. Jelenleg már csak magán praxist folytat.

A Ligetszépe meseterápiás képzést 2014-ben végezte el. A meseterápia irányába akkor terelődött az élete, amikor a saját gyermekeinek olvasva azt tapasztalta, hogy a mesék hallgatása közben a kicsik döbbsent mélységgel, zavarba ejtő módon figyelik őt. Valamint meghatározó élménye az volt, hogy egyik leánya óvodásként vigasztalhatatlan módon zokogott éjszakánként, amire nem találtak gyógyírt. Egy alkalommal azonban a könyvespolcra az édesanya leemelt egy meséskötetet, és csak olvasott, olvasott, a kicsi pedig

⁹⁸ Uo.

megnyugodott. Ekkor merült fel benne a kérdés, minek a következtében történt meg ez a pozitív irányú változás? Mit adhatnak a mesék a gyerekeknek? Ez a gondolat nemcsak édesanyaként, hanem gyógypedagógusként is foglalkoztatni kezdte. Miként lehetséges összekapcsolni a meséket a gyógypedagógia-logopédia eszköztárával? Ezt követően nem volt kétséges, hogy a mesék Andrea munkájának szerves részét fogják képezni.

Úgy tapasztalja, hogy a gyerekek szívesen járnak hozzá úgynevezett „mesés logopédiára”, mert nemcsak elvárásokkal találkoznak, hanem úgy érzik, valamit kapnak is, ami nem más, mint a mese. Lehetőségük adódik azonosulni a főhőssel, aki az akadályokat leküzdve célba ér, s ez motiváló erővel bír, hiszen tudjuk a mese végén mindig a jó győz; s a logopédiai foglalkozáson résztvevő gyermek is sikert érhet el kitartó munkával.

A mesék megválasztásánál Andrea számos tényezőt figyelembe vesz, úgymint: a kórképet, a gyermek nemét és életkorát, a terápia célját. A gyógypedagógus-meseterapeuta felhívta arra a figyelmet, hogy logopédiai terápia esetén a meseterápia mindössze egyes elemei jelennek meg a foglalkozás keretében. Véleménye szerint pont ez a változatosság adja meg ennek a munkának a szépségét, hiszen nincs két egyforma kliens, folyamatos éberséggel kell figyelni a gyermek igényére, és úgy kell reagálni az adott helyzetre, hogy a segítségnyújtás a lehető legteljesebb módon megvalósulhasson. Andrea kincsként tekint arra, hogy a munkájában a meséket ötvözni tudja a logopédiai terápiával, hiszen mindegyik az anyanyelvi bázisra épül.

Interjúalanyomat arról is kérdeztem, hogy milyen eszközöket alkalmaz szívesen a foglalkozások során. Úgy fogalmazott, hogy az eszközök nem szabad, hogy a lényegről elvonják a figyelmet. Igyekszik minél többféle természetes anyagot (kő, gesztenye, toboz), ritmikus hangszert, babzsákot, egyensúlyozó eszközöket, labdákat alkalmazni, melyek által az észlelési-érzékelési csatornák minél komplexebb fejlesztése megvalósul.

Amikor arról kérdeztem Andreát, milyen emlékezetes eset fordult elő a pályafutása során, azt válaszolta, hogy minden eset valamilyen mértékű nyomot hagy az emberben, formálja a szakmai szemléletét, s mindemellett a személyiségét is.

Az Andreával töltött délelőtt után biztos lettem abban, hogy a mesének helye kell, hogy legyen a gyógypedagógiai foglalkozásokon. Ismerve azonban a pedagógusok leterheltségét, az egyre növekvő számú ellátásra szorulókat, megfordult a fejemben, miként kivitelezhető ez? Mégis bízom benne, hogy a mese könnyebbé, gördülékenyebbé teheti nemcsak a foglalkozásokon történő munkát, hanem az órákra való felkészülést is!

IV. MESETERÁPIA A GYAKORLATBAN

*„a megfelelő időben olvasott megfelelő történet a szív irányába kilőtt nyíl. Eltalálhatja és megragadhatja azt, ami az olvasóban (vagy a hallgatóban) rejtőzik, a mélyben lapuló titkos sérelmet, haragot vagy hiányérzetet, ami alig várja, hogy a felszínre törhessen.”
(Bruce Colville, amerikai gyermekkönyvíró)*

Próbálhatjuk direkt úton, szavakba öntve elmagyarázni a gyermeknek, hogy miként nézzen szembe a problémákkal, hogyan kezelje érzelmeit legyen az akár düh, félelem, irigység azonban „testi és lelki adottságai, akaratának fejletlensége, alacsony frusztrációtoleranciája még nem teszi lehetővé, hogy egy felnőttöz hasonlóan eligazodjon a saját kicsiségéhez mérten óriási, bonyolult külső és belső világában, gyakran tehetetlennek érzi magát.”⁹⁹ A mese lehetőséget teremt, hogy a gyermek mintákat, megküzdési stratégiákat ismerjen meg és rájöjjön, mit kell tennie; azonban ez nem gombnyomásra, nem azonnal történik meg.¹⁰⁰ Rendkívül fontos, hogy a mesét nem értelmezzük, nem oktatjuk ki a gyermeket általa, mert ebben az esetben éppen az ellentétes hatást érjük el,¹⁰¹ helikopter mesét fogunk alkotni. (Kádár Annamária alkotta ezt a fogalmat a helikopterszülő mintájára.¹⁰² Ebben az esetben a szülő/mesélő megfosztja a gyereket attól a lehetőségtől, hogy önállóan megbirkózzon a szorongásaival, félelmeivel; ez eredményezi „a varázserejétől lecsupaszított mesét.”¹⁰³)

Fontos tehát, hogy a mesét ne akarjuk segítő szándékkal se magyarázni, csak hagyjuk hatni, s így nem akadályozzuk a belső képalkotást.¹⁰⁴ Boldizsár Ildikó úgy fogalmaz: „...mindenki annyit ért meg egy meséből, amennyit el tud viselni,”¹⁰⁵ Kádár Annamária leírásában pedig: „A mese olyan akár egy tükör

⁹⁹ Kádár Annamária: Mesepszichológia. I. m. p. 271.

¹⁰⁰ Uo.

¹⁰¹ Kádár Annamária: Mesepszichológia. In: MESE, 2022. 1. évf. 2. sz. p. 25.

¹⁰² Kádár Annamária: Mesepszichológia. I. m. p. 114.

¹⁰³ Uo.

¹⁰⁴ Steiner Csilla: Népmesekincstár mesepedagógiai módszer. In: Magiszter, XV. évf. 1. sz. p. 104.

¹⁰⁵ Boldizsár Ildikó: Meseterápia. I. m. p. 115.

– azt látjuk meg benne, amit a lelkünkben hordozunk, ezért egy mesét az adott lelki szükségletünknek megfelelően más és más módon értelmezhetünk.”¹⁰⁶

A mese révén nagy kincs birtokában vagyunk, hiszen „nincs még egy szövegfajta, amelyre a hét éven aluli gyerek ennyire elmélyülten, önként odafigyelne.”¹⁰⁷

„Olyan tankönyvekre lenne szükség, amelyek a meséken keresztül láttatnák a gyerekekkel, hogy mi minden megtörténik az emberrel, mire vagyunk képesek, mit tehetünk a világ jobbításáért, miként győzzük le a nehézségeket”¹⁰⁸

Pedagógusként, leendő gyógypedagógusként, valamint szülőként is jó szívvel fogadnám, ha lennének mesékre épülő tankönyvek, amelyekről Boldizsár Ildikó ír. Sajnos azonban egyelőre ennek még csak a híreről sem hallunk. Vigasztaló lehet azonban, hogy számos mesegyűjtemény áll a rendelkezésünkre, amelyet alkalmazhatunk.

IV. 1. Mesegyűjtemény (2. számú melléklet)

Célom volt, hogy a teljesség igénye nélkül felsorakoztassak különféle élethelyzetre konkrét meséket. A gyűjtőmunka során nagy segítségemre volt: Kádár Annamária és Kerekes Valéria Mesepszichológia a gyakorlatban könyve; A hamupogácsa: Mesekönyv az érzelmekről című könyv, valamint a Takáts Gyula Vármegyei Hatókörű Városi Könyvtár dolgozói.

¹⁰⁶ Kádár Annamária: Mesepszichológia. I. m. p. 266.

¹⁰⁷ Zilahy Józsefné: Mese-vers az óvodában. Budapest: Eötvös József Könyvkiadó, 1998. p. 9.

¹⁰⁸ Novák Gábor: A sárkányok legyőzhetőek. [online] cop. 2012/4. URL: <https://folyoiratok.oh.gov.hu/konyv-es-neveles/a-sarkanyok-legyozhetok> 2022. 09.08.

V. TANÍTÁSI TAPASZTALATOK ÖSSZEGZÉSE, ALKALMAZOTT MESETERÁPIÁS SZEMLÉLET TÜKRÉBEN

A gyógypedagógiai gyakorlatok során különböző életkorú, valamint eltérő kórképpel rendelkező gyermekekkel dolgozhattam együtt, amely egy szélesebb perspektívában való gondolkodást, felkészülést igényelt tőlem. Gondolok itt arra, hogy a gyermekek motiválása, figyelmük fenntartása másként történik az óvodában, mint az iskolában. Természetesen a kórképeknek megfelelő terápia megtervezésén túl, az egyéni sajátosságokat, igényeket is mindig szem előtt tartottam.

1. Artikulációs zavarok terápiája – óvodásoknak – Az icipicit bátor nyúl történetével

2. Diszlexia reedukáció – 4. osztályos tanulóknak - Állatkommandó – Langaléta Lajos esete c. meseregény felhasználásával

Célom volt, hogy különböző életkorú, valamint eltérő típusú terápiában próbálhassam ki a mesék alkalmazhatóságát. Kettő, mesébe ágyazott foglalkozás tapasztalatait szeretném összefoglalni:

V. 1. Artikulációs zavarok terápiás óra tapasztalatai az Icipicit bátor nyúl c. mese felhasználásával (3. számú melléklet)

Nagycsoportos óvodások artikulációs zavarok terápiájához az Icipicit bátor nyúl történetét használtam fel. A gyermekek megismerését követően, azért erre a mesére esett a választásom, mert ők maguk is, mint a főszereplő nyúl, visszahúzódóbbak, félénkebbek voltak az átlagnál. Pöszeségük miatt kevésbé mertek hangosan megszólalni.

A kedves történetet úgy szabdaltem darabjaira, hogy a gyerekek játékos feladatok elvégzésével segítsék a nyuszinak megtalálni a párját, majd megmennteni a lány tapsifülest a farkastól. Kiemelhetem, hogy ebben az esetben a gyerekek nem feladathelyzetet éltek meg, hanem egy játékos küldetést. Észrevét-

lenül, játszva tanultak. A kicsik számára érdekes, izgalmas, és az életkoruknak megfelelő téma kiválasztásával igyekeztem egy jó hangulatú, biztonságos tanulási és nevelési környezetet megteremteni. A mesehős megsegítése nagyon tetszett a gyerekeknek, lelkesen, érdeklődően, motiváltan dolgoztak az óra folyamán.

A ráhangolódást egy plüssnyuszi (Prücsök) bemutatásával kezdtem, röviden meséltem róla a gyerekeknek, hol él, kivel lakik egy üregben, milyen is ez a kisnyuszi valójában. Úgy éreztem, szívesen hallgatják a mesét. Céлом volt a gyerekek képzelőerejének, fantáziájának, beszédértésének a fejlesztése.

Az előkészítő részben az artikulációs bázis fejlesztése volt a célom. Ennek megvalósítása fújó- és szívógyakorlatokon, illetve ajak- és nyelvgyakorlatokon alapult. Figyelembe vettem a gyermekek motoros képességeit. A szívógyakorlatoknál igazi kakaót itattam velük, mert az előző órákon is többször tapasztaltuk, hogy az egyik kislány még mindig keveri a szívást a fújással. Igyekeztem minél komplexebb, de életkornak megfelelő feladatokat létrehozni a gyerekeknek. Az ajakgyakorlatok végzésénél arra kértem a gyerekeket, találják ki, hogy a képeken látható dolgok közül melyik háztartási eszköz nevét mondom titkos nyelven, majd az ujjacskájukat dugják a képhez tartozó lyukba. Nagy hangsúlyt fektettem a tükörkontroll kialakítására. Felhívtam a gyermek figyelmét a helyes szájállásra, majd többször együtt is elismételtük azt. A nyelvgyakorlatok összeállításánál a PR hangzókapcsolat és a V hangzó rögzítését elősegítő gyakorlatokra helyeztem a hangsúlyt. Igyekeztem minél szemléletesebbé tenni a nyelvgyakorlatok sorát, nemcsak azzal, hogy minél többféle finomsággal ügyeskedhettek a gyerekek, hanem azzal is, hogy történetbe ágyazva követték egymást a gyakorlatok. A nyelvgyakorlatok ideje alatt is folyamatosan dicsértem, bátorítottam a gyerekeket. Különösen szükség volt erre az egyik kislánynál, mert ha nem kapta meg a pozitív megerősítést, szinte rögtön abahagyta a munkát. Nagy sikerélmény volt a számomra, hogy sikerült őt oly mértékben motiválni, hogy vidáman végezte a feladatokat. Az előkészítő gyakorlatok fejlesztették a finommotorikát, téri tájékozódást, a logikus gondolkodást, kreativitást, a légzésarám kialakítását, a szerialitást, a figyelmet, az emlékezetet, az artikulációs izmok erősítését.

Az órák fő részében a V hang rögzítése és automatizálása, illetve a PR hangzókapcsolat automatizálása volt a cél differenciáltan. A rögzítéshez nyuszi társasjátékot használtam. A rögzítősorok végig mondása nem monoton módon, hanem játékos formában ment végbe. Közös játék volt gyermeknek, és pedagógusnak egyaránt, mindemellett a számolási készség fejlesztése is megvalósult. Természetesen a játékosság mellett kiemelt figyelmet fordítottam a helyes kiejtésre, és a visszacsatolásra.

Az automatizálás lehetőséget biztosított számomra, hogy összetett feladatokat adhassak a gyerekeknek. Az aktív szókincs bővítés mellett lehetőségem nyílt a síkbeli tájékozódás és gondolkodás fejlesztésére is (automatizáláshoz tartozó képek táblázatba helyezése, majd ezekkel való játék – mi van mellette/alatta, mi az első az alsó sorban stb).

Az óra fennmaradó részében felolvastam a gyerekeknek a könyv befejezését, amikor is a fiú nyuszi megmenti társát a farkastól, és mehetnek haza az üregükbe boldogságban, sütit sütni. A gyerekek szívesen láthatóan örültek a történet végkimenetelének, és úgy érezték, ők is segítségére voltak a nyuszinak.

A foglalkozás végén a gyerekek elmondták, hogy nagyon jól érezték magukat az órán, és kérték, hogy legyen még ilyen óra, amikor mesésen játszhatnak.

V. 2. Diszlexia reedukáció – 4. osztályos tanulóknak – Állatkommandó – Langaléta Lajos esete c. meseregény felhasználásával (4. számú melléklet)

A foglalkozás megtervezésekor célom volt, hogy a feladatok egymásutániségében könnyedség, gördülékenység legyen érezhető, mely dinamikus munkára sarkallja a diákokat. Az izgalmas és folyamatos tevékenységsorozat pedig összpontosítást igényel a gyermekektől. Annak érdekében, hogy az óra elérje a célját, törekedtem a megfelelő didaktikai felépítésre, és a megfelelő tanulási stratégiák kiválasztására és azoknak alkalmazására.

Az óra hangulatát úgy kívántam megalapozni, hogy a gyerekek egy telefonhívást követően megtudják, hogy a pécsi állatkertből eltűnt egy zsiráf. A nyomozógárda felállításában a gyerekek már tevékenyen részt vettek, hiszen a farkosok forgatása után megtudhatták, hogy kik a nyomozócsapat tagjai. Az

egész és a rész összefüggéseinek helyes felismerése, az írás-olvasás tanulás alapfeltétele, s ezt játékos módon sikerült kivitelezni a gyerekekkel. Meg kell jegyezni, hogy a feladat nehezen ment a diákoknak, segítségre volt szükségük, azonban lelkesedésük töretlen maradt, mert meg akarták tudni, hogy ki fog nyomozni a zsiráf ügyében. A képességfejlesztő feladatok (irányok differenciálása, b–d hangzók auditív differenciálása) lépcsőfokain haladva a gyerekek eljutottak az állatkert igazgatójához. Fontosnak tartottam, hogy a diákok számot adhassanak tudásukról, játékos körülmények között, vagyis elmondhatták, hogy miket tanultak a b és d betűkről, ezzel bebizonyítva azt, hogy ők maguk is milyen figyelmes, ügyes nyomozók.

A soron következő feladatokban (hallási analizáló, szintetizáló gyakorlatok, betűpótlás szavakban, mondatalkotás) a gyerekek lelkesen dolgoztak, fegyelmezésre nem volt szükség. Úgy éreztem, annyira meg szeretnék találni az eltűnt zsiráfot, hogy az elébük kerülő feladatokat igazi nyomoknak tekintik, mely közelebb viszi őket a megoldáshoz. Az óra végi játék során a vizuális és auditív inger összekapcsolása történt IKT-feladattal, ekkor kiderült, hogy a zsiráfot nem elraborták, nem elveszett, hanem csak pihenésre, egy kis kikapcsolódásra vágyott. A gyerekek nevetve fogadták a jó hírt.

Mindkét óra megtartása után azt tapasztaltam, hogy a gyerekek sokkal együttműködőbbek, kíváncsiabbak voltak, akarták, hogy a feladatokat sikeresen teljesítsék és ne csak túl legyenek rajta. A hangulat kifejezetten vidám volt, a gyerekek mertek kérdezni, beszélni, nevetni. Nem volt szükség fegyelmezésre, mert a történet magával ragadta őket, s bevallom engem is, mert öröm volt nézni, hogy milyen lelkesen végzik a munkát!

VI. ÖSSZEGZÉS

A meseterápia alapjai után kutatva azt tapasztaltam, hogy újabb és újabb ajtók nyílnak meg előttem. Egyik izgalmas cikk a másikhoz vezet, s rengeteg forrás, kutatási eredmény van a kezünkben, melyek alátámasztják a mesék komplex fejlesztő hatását. A számos hazai meseterápiás irányzatot megismerve megállapítható, hogy a közös cél nem más, minthogy gondolkodási és viselkedési mintákat nyújtsanak a mesék által. Erre pedig ma hatalmas szükség van, nem hagyhatjuk, hogy gyermekeink fantáziája elszegényedjen vagy csak néhány területre korlátozódjon.

Fontosnak tartottam, hogy olyan szakemberrel készítsek interjút, akitől láthatom azt, hogy a hétköznapi munkájában alkalmazza a meséket, a segítségükkel oktat, nevel. További kutatásokat végeztem, és igyekeztem csokorba gyűjteni olyan meséket, melyeket adott élethelyzetekben fel lehet használni.

Gyakorlatom során lehetőségem adódott a mesék világát belecsempészni a logopédiai terápiákba, mely rendkívül pozitív élménnyel töltött el, de ami még fontosabb, hogy a gyerekeket is!

Szakedolgozatom egésze rávilágít arra, hogy a meséknek helye kell, hogy legyen a gyógypedagógus eszköztárában, mert általa kulcsot kapunk a gyermekhez. Vigyázzunk hát rá nagyon!

IRODALOMJEGYZÉK

- A szakszerű ellátást egyre nehezebb biztosítani. [szerző nélkül]. [online] cop. 2022. 08. 25. URL: <https://szakszervezetek.hu/dokumentumok/mibol-elunk/29785-megugrott-a-sajatos-nevelesi-igenyu-gyerekek-szama-am-oriasi-a-hiany-gyogypedagogusokbol> [2022. 09. 06.]
- Bajzáth Mária: Minden gyerek mesehős: mesepedagógia-népmesekincstár. In: Fordulópont, 2014. XVI. évf. 63. sz. 33–39. p.
- Bajzáth Mária: Népmesekincstár Mesepedagógia. In: MESE, 2022. 1. évf. 2. sz. 27–29. p.
- Bartos Éva (szerk.): A biblioterápia közelről : „A szentendrei modell”. Budapest: Pont, 2020. 144 p.
- Béres Judit: Mesepszichológia a gyakorlatban. In: Könyv Könyvtár Könyvtáros 27. 6. 2018. 48-51. p.
- Boldizsár Ildikó: A mese élni tanít : Képzelet- és fantázia- tréning. In: Új Köznevelés, 2014. 70. évf. 1. sz. 31–33. p.
- Boldizsár Ildikó: A világ első Meseterápia Központja. In: Óvodai Nevelés, 2013. XVI. évf. 9. sz. 20. p.
- Boldizsár Ildikó (szerk.): Meseterápia a gyakorlatban : a metamorphoses meseterápia alkalmazása. Budapest: Magvető, 2014. 407 p.
- Boldizsár Ildikó: Meseterápia : Mesék a gyógyításban és a mindennapokban. Budapest: Magvető, 2010. 368 p.
- Boldizsár Ildikó: Metamorphoses Meseterápiás Módszer. In: MESE, 2022. 1. évf. 2. sz. 21–23. p.
- Boldizsár Ildikó: Metamorphoses meseterápiás módszer. Bemutatkozás egy esettanulmányon keresztül. In: Fordulópont, 2014. 1. évf. 63. sz. 61–65. p.
- Bujdosóné Papp Andrea (szerk.): „A gyermeknek mese kell” : A mese szerepe az óvodai és az iskolai nevelésben. Budapest: Hagyományok Háza, 2017. 240 p.
- Csörgei Andrea – Kreil Melinda (szerk.): Hamupogácsa – Mesekönyv az érzelmekről. Szentendre: Cerkabella Könyvkiadó, 2022. 228 p.

- Davis, Nancy – Simms, Laura – Korbai, Hajnal: Az aranytök – Terápiás történetek és mesék traumát átélt gyerekeknek 1. Budapest: L' Harmattan, 2010. 160 p.
- Deák-Zsótér Boglárka – Kormos Rebeka: Pompás napok. In: MESE, 2022. 1. évf. 2. sz. 42–44. p.
- Halusz Léna: Állatkommandó – Langaléta Lajos esete. Budapest: Könyv Guru, 2021. 64 p.
- Horváth Szilárd: „Annak ágai közt ragyog aranyalma” : Miért alapozzuk nevelésünket a néphagyományokra? Győr: Magyar Kultúra Kiadó, 2020. 152 p.
- Juhász László: Mesepszichológiától a meseterápiáig. In: Fordulópont, 2014. XVI. évf. 63. sz. 89–102. p.
- Kádár Annamária: Mesepszichológia. In: MESE, 2022. 1. évf. 2. sz. 24–25. p.
- Kádár Annamária: Mesepszichológia : az érzelmi intelligencia fejlesztése gyermekkorban. Budapest: Kulcslyuk, 2012. 375 p.
- Kenedli Eszter: Mesék a gyógyításban és a mindennapokban : 2. rész. In: Tanító, 2011. 49. évf. 9. sz. 9–10. p.
- Kerekes Valéria: Mesét másként. Népmese és drámapedagógia az óvodai nevelésben. In: Fordulópont, 2014. XVI. évf. 63. sz. 49–55 p.
- Kinnear, Nicola: Az icipicit bátor nyúl. Pécs: Alexandra Könyvesház Kft., 2019. 32 p.
- Krippel Éva: A mese lélekfrissítő ereje. In: Katedra, 2019. XXVI. évf. 9. sz. 14–15. p.
- Mohai Katalin: Procedurális tanulási nehézségek fejlődési diszlexiában. In: Gyógypedagógiai Szemle, 2009. XXXVII. évf. 1. sz. 11–19. p.
- Németh Márta – Reszler Boglárka: Az óvodai és iskolai szociális munka és a művészet-és meseterápiás foglalkozások összekapcsolhatóságáról. In: Szociálpedagógia, 2020. 16. sz. 192–201 p.
- Novák Gábor: A sárkányok legyőzhetőek. [online] cop. 2012/4. URL: <https://folyoiratok.oh.gov.hu/konyv-es-neveles/a-sarkanyok-legyozhetok> 2022. 09. 08.

- Nyitrai Ágnes: Mese és mesélés : A mesék alkalmazásának lehetőségei a kritériumorientált fejlődéssegítésben. In: Iskolakultúra, 26. évf. 2016/4. sz. 75–83 p.
- Rosta Katalin (szerk.): Egy negyedszázados nevelő - fejlesztő munka tapasztalatai. Budapest: Logopédia Kiadó, 2006. 398 p.
- Steiner Csilla: Népmesekincstár mesepedagógiai módszer. In: Magiszter, XV. évf. 1. sz. 102–105 p.
- Szentkúti Márta: A Ligetszépe mesemondó terápia. In: MESE, 2022. 1. évf. 2. sz. 31–34 p.
- Urbán Éva Izabella: A környezet befolyásoló hatása a szorongás kialakulásában, állandósulásában. In: Új Pedagógiai Szemle, 57. évf. 1. sz. 2007. január 70–89. p.
- Vekerdy Tamás: „A mesék oldják, vigasztalják, megnyugtatják a gyereket”. [online] cop. 2020. 10. 28. URL: <https://www.ovoda1.hu/hirek-esemenyek/vekerdy-tamas-quot-a-mesek-oldjak-vigasztaljak-megnyugtatjak-a-gyereket-quot/3740/> 2022. 09. 08.
- Zilahi Józsefné (szerk.): Óvodai nevelés játékkal, mesével 1. Budapest: Iskolafejlesztési Alapítvány, Szororbán, 1994. 374 p.

MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet: Interjú Szabados Andrea gyógypedagógus – Liget-szépe meseterapeuta szakemberrel

Interjúalanyomat a meseterápiás-logopédiai foglalkozásokról kérdeztem:

- *Mennyire népszerű a meseterápiás-logopédiai foglalkozás?*
- Egyre népszerűbb, egyre nagyobb számban keresnek meg meseterápiás-logopédiai foglalkozások után érdeklődve a szülők.

A terápia után kapott visszajelzések azt mutatják, hogy a gyerekek nagyon szeretnek a mesés foglalkozásokra járni. Többen azt élik meg, hogy míg a logopédiai foglalkozásokon elvárunk tőlük valamit, addig a meseterápiával ötvözött foglalkozásokon ők kapnak valamit a mesék által. Azonosulhatnak a főhőssel, aki az akadályokat leküzdve végül célhoz ér. Az alkalmazott népmesék közvetítik a gyerekek irányába, hogy a sok kihívás az életünk szerves része, és bár senki nem mondta, hogy könnyű lesz az út, mégis mindenki már születésekor megkapja azokat a képességeket, amik segítenek a nehézségek legyőzésében, a feladatokban való helytállásban, hogy beteljesüljön a népmesei örök igazság, miszerint a végén mindig a jó győz.

- *Mi alapján választja ki a meséket?*
- Számos tényezőt érdemes figyelembe venni: a beszédhibát, a terápia célját, a gyermek nemét, életkorát. 4-8 éves kor között a népmeséket részesítem előnyben, azok közül leginkább a magyar és a német területről származókat. Illetve vannak kifejezetten terápiás mesék, amelyeket Szentkúti Márta írt.
- *Milyen időintervallumot ölel fel egy foglalkozás?*
- 45 perc.
- *Hány kliense van általában?*
- Az elmúlt tanévben kb. 30-40 kliensem volt.
- *Hogy épül fel a foglalkozás?*

- Kiemelném, hogy a meseterápiás foglalkozások menete állandó, amelyet soha nem változtatok meg. Kizárólag maga a mese változik.

A Ligetszépe meseterápia lépcsőfokai a következők:

– 1. Játékos mozgástevékenység
– 2. Gyertyagyújtás
– 3. Mese
– 4. Énekes zárás, koppintás
– 5. Művészi tevékenység (rajz, festés, formázás, euritmia)
– 6. Búcsúzás- gyertya elkoppintása

- A logopédiai terápia esetében a meseterápiának mindössze egyes elemei jelennek meg a foglalkozás keretében. A kliens életkora, kórképe meghatározó abból a szempontból is, hogy a meseterápiának mely részét-részeit érdemes bevonni a terápiába, és az a foglalkozás melyik szakaszában jelenjen meg. Ezek alapján elmondható, hogy minden kliens esetében egyedi módon formálódik a meseterápia felhasználási lehetősége a logopédiai foglalkozások keretén belül.
- *Milyen eszközöket alkalmaz előszeretettel a foglalkozások keretében?*
- A hatékony terápiás munka egyik feltétele a jól átgondolt eszköztár. Fontos elv: a kevesebb, több. Nem szabad, hogy az eszközök a lényegről elvonják a figyelmet. A meseterápiát tartalmazó logopédiai foglalkozás a belső képalkotó tevékenységre, a jó értelemben vett fantáziára épül. A teljesség igény nélkül néhány eszköz: babzsákok, labdák, egyensúlyozó eszközök, bábok, különféle ritmikus hangszerek, valamint minél többféle természetes anyag (gesztenye, toboz, kő, kavics, fadarab, gyökér...).

- *Volt-e bármilyen emlékezetes eset a pályafutása során? Ha igen, elmesélne egyet?*
- Minden esetnek megvan az a kiváltsága, hogy nyomot hagy az emberben, formálja mind a szakmai szemléletet, mind a személyiséget is. Felnőtt agyi sérült kliens (amikor találkoztam vele, már spasztikus benu-lással élt 4 éve): a szem nem tudott fókuszálni, a tekintetében nem volt éberség, a logopédiai terápiát nem tudtuk elkezdni. Meseterápiával kezdtünk. A mesékre elkezdett figyelni, láthatólag követte a történet eseményeit. Egyre több volt az éber periódus a napjaiban. Heti 2-szer kapott mesét. A meseterápia hatására elkezdett oldódni a görcs a karjaiban, illetve a beszédszervekben. Fél évvel később elkezdődhetett a logopédiai terápia. A mesehallgatás következtében elkezdte kifejezni ér-zéseit: megjelentek a mimikai mozgások, illetve a sírás és a hangos nevetés. 4 év telt el azóta. Az artikulációs mozgások stabilak, a zöngképzés is megjelent. Képes már 8-10 soros verset (vezetetten) hangosan elmondani.

Gyermekkel kapcsolatos példa: logopédiai osztályba járt egy 2.osztályos verbális diszpraxiás tanuló, aki számára nagyon komoly nehézséget jelentett az expresszív beszéd (illetve az expresszív kommunikáció egyéb csatornáinak használata). A hagyományos komplex logopédiai terápia évek alatt sem vezetett eredményre, így elkezdtük a meseterápiát. A mesehallgatás során oldódtak a beszédnehézséggel kapcsolatos feszültségek. A mese után lehetősége volt kijátszani magából a felszínre törő ér-zéseket. 3 hónappal később könnyebben tudott kommunikálni. Megjelent arcán a mimikai izmok aktív használata. Elkezdte megosztani tár-saival és osztályfőnökével az érzéseit, elkezdett kinyílni. Tanév végére a nyelvi nehézség olyannyira enyhült, hogy a gyermek a logopédiai osztályból átiratkozott egy kerületi általános iskola hagyományos osztályába.

- *Mit gondol, mi munkájának a szépsége?*
- A változatosság, hogy nincs két ugyanolyan gyermek/felnőtt kliens. Ez arra készítet, hogy folyamatosan éber jelenléttel érkezzem a fejlesztő foglalkozásokra, s mindig az adott helyzetre reagáljak, s észrevegyem és

felismerjem a gyermek/felnőtt számára segítő helyzeteket. Úgy gondolom nagy kincs a munkámban, hogy a meséket ötvözni tudom a logopédiai terápiával. Hisz mindkettő az anyanyelvi bázisra épül.

2. számú melléklet: Mesegyűjtemény

Adott nevelési helyzetekhez alkalmazható mesék (magyar népmesék valamint más népek meséi, illetve műmesék):

- Önbizalmat, bátorságot erősítő mesék:
 - Nyulacska harangocskája
 - Zöld Péter
 - A foltos táltos
 - A boszorkány lányai
 - Aranypálca
 - A nap fája
 - A kristálygömb
 - Mézesi Judit: Bátorító mesék
 - Nicola Kinneer: Az icipicit bátor nyúl
 - Lu Fraser-Kate Hindley: A legbátrabb jak
- Bátorság ahhoz, hogy útnak merjünk indulni:
 - A kiséger nagy utazása
- Nehéz helyzetből való kilépés:
 - A sötétség országa
- Kitartás nehéz helyzetben:
 - Derék Jankó meg a kemény kenyér
- Önmagunk megtalálása:
 - A tojásból teremtett leány
 - A világvándora herceg
- Boldogulás támogató háttér nélkül:
 - Mese a sasfiókáról
- Nehéz helyzetbe kerülés:
 - Hogyan szerzett vizet a kiszáradt kút?
- Veszteségek feldolgozása:
 - A kiskakas gyémánt félkrajcárja
- Külső veszély, védekezés, testvéri viszony, együttműködés:
 - A három kismalac

- Füllentésről, nagyotmondásról szóló mesék:
 - A szájas legény és a csudálatos fej (nyugat-afrikai népmese)
 - A kecskefülű császár (szerb népmese)
 - Berg Judit: A legjobb mesemondó
 - Kollár Árpád: A gödör
- Szorongás érzése:
 - A csengettyűs lábú kecske
- Szorongás az iskolai feladatoktól, önbizalomhiány:
 - A gyáva Samba (afrikai népmese)
 - A tigris és a barackmag (koreai népmese)
 - Maksai Kinga: Mimi
 - Szabó Imola Julianna: Leopold gomóca
- Szorongás a társakhoz való kapcsolódástól:
 - Mese a kezéd öt ujjáról (erdélyi szász népmese)
 - A siketfajd és a vadhattyúk (nyihvi mese)
 - Gimesi Dóra: Emma csöndje
 - Molnár Krisztina Rita: A bogárleső fiú
- Szorongás a veszteségtől:
 - Kék áfonya (nyenyec népmese)
 - A dzsugara (tadzsik népmese)
 - Mészöly Ágnes: Mese a télkertről
 - Dániel András: Made in Mexico
- Ha rosszul eszik a gyerek:
 - Terülj-terülj asztalkám
- A belső szépségek felfedezése és tudatosítása:
 - Boldizsár Ildikó: Királynő/ királyfi születik
- Bizalom – kiben bízunk meg?:
 - Macskacicó
- Harag érzése:
 - A király kenyere
- Boldogság érzése:
 - A boldog ember inge

- Irigység:
 - Péter és Pál
- A többségtől való különbözés, kirekesztettség érzése:
 - A delfinfiú (ona legenda)
 - Mese a kislányról, aki nem akart boszorkány lenni (magyar népmese)
 - Lackfi János: Bándi Bandi becsobban, avagy hogyan ússzunk szárazon?
 - Kiss Judit Ágnes: A könyv
- A gyógyulás lehetősége:
 - A nap fája
- Megszületés
 - Hogyan lett a nap az égen?
 - A világ keletkezése
 - Kisgömböc
- A növekedés megélése:
 - A kisfiú és az üres virágcserep
- Tanulmányi eredmények javításához, lehetőségek megragadásához:
 - A leleményes testvérek
- Ünnepekhez, évszakokhoz, természethez kapcsolódó mesék:
 - Nagytakarítás a napnál
 - A csengettyűs lábú kecske
 - A tojásból teremtett leány
 - A kőkirályfi
- Osztályból kimaradó gyermek búcsúztatása:
 - A boszorkány nyárfája
- Év végi búcsúzás:
 - A mesetarisznya
- Jóság, áldás, ajándékozás:
 - A tündérek ajándéka
 - Móra Ferenc: A didergő király

Külön pontban szeretnék olyan műveket felsorakoztatni, amelyek segítséget nyújthatnak azoknak a pedagógusoknak, akiknek célja, hogy a rábízott gyerekeket érzékenyítse.

Érzékenyítő könyvek/mesék:

- David McKee: Elmer, a kockás elefánt
- Szegedi Katalin: Lenka
- Szegedi Katalin: Palkó
- Shona Ines – Agócs Írisz – Varró Dániel: A játszótér olyan, mint a dzsungel
- Tine Schulz – Anja Tuckermann: Sokfélék vagyunk!
- László Tímea: Olívia, Nonó és a segítő kezek 1: (ovis mesék érzékenyítő történetekkel)
- Pincz Petra – Z. Kocsis Blanka: Csillagsodrás
- Vibók Ildi: Furi

3. számú melléklet: Artikulációs zavarok óratervezet

1. Tanítási tervezet

Foglalkozás vezetője: Varjas-Balogh Noémi

Az óra anyaga: A és B gyermek: PR hangkapcsolat rögzítése és automatizálása mindhárom fonetikai helyzetben.

C gyermek: V hangzó kialakítása, rögzítése szótagokban, mindhárom fonetikai helyzetben, automatizálás szó eleji helyzetben.

Foglalkozás típusa: Artikulációs zavarok terápiája

Foglalkozáson résztvevő gyerekek: A gyermek, B gyermek, C gyermek

Foglalkozás célja:

- auditív figyelem és emlékezet fejlesztése
- szókincs fejlesztése
- kommunikáció fejlesztése
- artikulációs mozgások ügyesítése
- légzéstechnika fejlesztése
- beszédészlelés, hallási differenciáló készség fejlesztése
- PR hangkapcsolat rögzítése, automatizálása
- V hang rögzítése, automatizálása szó eleji helyzetben
- fonológiai tudatosság

Foglalkozás feladata:

- szívó és fújógyakorlatok
- képek megnevezése, memóriakártya használata
- ajak- és nyelvgyakorlatok végzésével artikulációs mozgásügyesítés

Eszközök: Az icipicit bátor nyúl mesekönyv, muffinok képe, ajakgyakorlatokhoz feladatlap-ujj bedugós, feladatlap, társasjáték, automatizáláshoz feladatlapok

Felhasznált források:

a) Irodalmak:

- Thoroczkay Miklósné (2016): Beszédhangzók fejlesztése. Módszertani segédkönyv. Logopédiai Kiadó
- Thoroczkay Miklósné (2010): Lazán perdülj! Útmutató az R hangzó kialakításához. Logopédia Kiadó
- Nicola Kinneer (2021): Az icipicit bátor nyúl

b) Képek:

– muffinok: <https://hu.pinterest.com/pin/163114817749396827/>

– társas: <https://hu.pinterest.com/pin/542191242647224390/>

– erdei színező: <https://hu.pinterest.com/pin/685532374512104062/>

Az óra menete	Időkeret	Fejlesztendő területek	Nevelési-oktatási stratégiák			Megjegyzés
			Tanulói munkaformák	Módszerek	Eszközök	
<p>I. Ráhangelődés Bemutatkozás, köszöntés.</p> <p>Sziasztok! Noémi néni vagyok, a mai napon velem fogtok játszani!</p> <p>Lassan közeleg az őszi szünet. Várjátok már? Mit terveztek, mit fogtok csinálni a szünetben?</p> <p>Bemutatom Nektek Prücsök nyulat, ő egy icipicit bátor nyúl. Képzeljétek el, hogy egy üregben lakik Verával. Vera folyton menne valamerre, de Prücsök olyan félős, hogy ki sem meri dugni az orrát az üreg bejáratán. Vera ezen annyira megsértődik, hogy fogja a hátizsákját, és egyedül megy el az őszi szünetben kirándulni. Lássuk, mi történik Prücsökkel!</p>	2'	auditív figyelem, koncentráció, összpontosítás, gondolkodás, lényegkiemelés képessége kreativitás, képzelőerő	EM	megfigyelés	kép a mese hőseiről	Cél: a megfelelő kapcsolat és légkör kialakítása; együttműködési készség fejlesztése 1. sz. melléklet /kép/
<p>II. Fő rész: 1. Fúvógyakorlat <i>Instrukció:</i></p>	1'	légzéstechnika, légáram érzékeltetése, artikulációs izomzat erősítése,	EM	cselekedtetés dicséret	nyuszi üreg képe, falevelek	2. sz. melléklet /üreg bejárata kép/

<p><i>A nyuszik ürege elé sok falevél lehullott. Fújjuk el a leveleket onnan, hogy Vera nyuszi indulhasson kirándulni!</i></p>						
<p>2. Szívgyakorlat Prücsök nyúl meglepődik, hogy Vera elment nélküle kirándulni. Kicsit magányosnak érzi magát, és elkezd unatkozni. Unalmában kakaót iszik. Megkóstoljátok Ti is? (C gyermeknek még mindig nehezen megy a szívás, keveri a fűjással, ezért itatok velük igazi kakaót) <i>Instrukció:</i> <i>A kakaóivás után pedig sütit süttött. Segítsünk neki a muffinokat beletenni a tepsibe! Használd a szívószálad!</i></p>	3'	artikulációs izmok erősítése, szívóerő fejlesztése, logikus gondolkodás, téri tájékozódás	EM	cselekedtetés válogatás dicséret	szívószál, bögre, kakaó, süti képei, muffin süttö	3. sz. melléklet /süti képei és muffinsüttö/ Célom az artikulációs izmok erősítése szívóerő gyakorlásával
<p>3. Ajakgyakorlatok A kisnyuszi bár ivott kakaót, süttött sütit, mégsem érezte jobban magát. Bánatában nekilátott a házimunkának. <i>Instrukció:</i> <i>Találjátok a ki a képek közül, mivel kezdte a házimunkát, és vajon mi volt a munka pontosan!</i></p>	4'	artikulációs izomzat ügyesítése, erősítése, vizuális észlelés fejlesztése, magánhangzók helyes ejtésének kialakítása, feladatértés	CSM EM	cselekedtetés utánzás megbeszélés dicséret	feladatlap	4. sz. melléklet /titkos nyelv feladatlap/ Bemutatom és igyekszem kialakítani a helyes ajakmozgásokat,

<p><i>Dugd át az ujjadat a helyes vála- szon!</i></p> <p><i>Mire gondolhatok a képek közül, ha azt mondom: (együtt is han- goztatjuk titkos nyelven, megfi- gyelve a szájállást)</i></p> <p>– o-o-é -> mosógép Vajon milyen házimunkát vég- zett el a mosógéppel? Kimosta a koszos ruhákat!</p> <p>– i-á -> virág Vajon mit csinálhatott a virágok- kal? Meglocsolta őket.</p> <p>– o-í-ó -> porszívó Milyen feladatot végzett el a por- szívóval? Kiporszívózott.</p>						<p>mellyel célo- m az artikulá- ciós izmok mozgásainak fejlesztése. Képekkel szemléltetem a háztartási eszközöket.</p>
<p>4. Nyelvyakorlatok differenci- áltan PR hangkapcsolat és V hangzó fejlesztéséhez:</p> <p>Prücsök nyuszi rájön, hogy egye- dül lenni nagyon unalmas. Ösz- szeszedi minden bátorságát, és Vera nyuszi után indul.</p> <p><i>Instrukció: A szánk lesz a nyuszi ürege.</i></p>						<p>A feladatokat bemutatom, utánzását instrukcióval</p>

<ul style="list-style-type: none"> • A nyuszi kinyitja- becsukja az ajtót (ajkak nyitása, zárása lazán) • A nyuszi kibújik, majd visszahúzódik az üregébe. (nyelv kinyújtása és behúzása) • Mindkét irányba kikukucskál (jobbra és balra irány követése szájuztól-szájzugig) • Körbe is megnézi az üreget (ajkak körbe nyalása) • Az üreg tetejéről is kikukucskál (felső ajak betakarása – Lili, Lina) • Az üreg aljáról is kikukucskál (alsó ajak betakarása – Laura) • Észreveszi, hogy mézes lett az üreg bejárata, azt letisztogatja: <ul style="list-style-type: none"> – felül takarít: A és B gyermek – alul takarít: C gyermek • A botját is viszi magával a kirándulásra: 	7'	artikulációs izmok erősítése, vizuális figyelem, helyes nyelvmozgás fejlesztése	EM	utánzás, megbeszélés, bemutatás, cselekedtetés, differenciálás, dicséret	méz, ropi	<p>is segítem, illetve játékosan teszem történetbe ágyazva.</p> <p>Ügyelek a nagyra nyitott (Á) szájállásra).</p>
--	----	---	----	--	-----------	---

<p>– A és B gyermek: ropit fektetek a kidugott nyelvre, egyensúlyoztatása a feladat</p> <p>– C gyermek: ropit állítok az alsó metszők és a nyelvhegye közé, ennek megtartása a feladat.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Megszik a nyuszi egy bátorságbogyót, kanalat formál a nyelvéből. (A és B gyermek) • C gyermek: a bátorságbogyót az alsó metszők mögötti területen görgeti. • Csettint a nyelvével a nyuszi, hogy megfigyelje jár-e arra valaki. (A és B gyermek) • Izgul a nyuszi, hogy elindulhat e, beharapja az alsó ajkát. (Alsó ajak metszőfogakkal való beharapása (C gyermek) <p>A nyuszi nagyon alaposan körülnézett, megbátorodott, indulhat Vera után.</p>						
---	--	--	--	--	--	--

<p><u>5. V hang rögzítése mindhárom fonetikai helyzetben</u></p> <p>Differenciálás: A és B gyermek feladatlapon dolgoznak.</p> <p><i>Instrukció: Ezen a részen sétál a nyuszi (olyan, mint egy társasjáték). C gyermek! Dobj a dobókockáddal, és lépj annyit, ahányat dobtál, közben ismételd utánam! Ha beérsz a célba a nyuszi megehet néhány sütit, amit magával hozott otthonról. (Ha pl 3-at dob, a rögzítősorból 3 elemet ismételtetek meg vele pl.: vi, vü, vu. Következő dobásnál innen folytatom).</i></p> <p>vi-vü-vu-vo-vö-vé-ve-va-vá</p> <p>iv-üv-uv-ov-öv-év-ev-av-áv</p> <p>ivi-üvü-uvu-ovo-övö-évé-eve-ava-ává</p> <p>Nagyon ügyesen elvezetted a nyuszit az úton! Le is ül pihenni, eszegeti a sütit, s közben arra gondol, de jó lenne egy kicsit olvasni.</p>	5'	beszédmotorika fejlesztése, hangok rögzítése, figyelem, emlékezet	EM	differenciálás szemléltetés cselekedtetés dicséret	társasjáték, dobókocka	<p>5. sz melléklet /feladatlap/</p> <p>6. sz. melléklet /társasjáték/</p> <p>Cél, hogy a hangzókapcsolatok megszilárduljanak.</p> <p>Figyelek a magánhangzók sorrendiségére.</p> <p>Szemléltetem és ellenőrzöm a helyes mozgást a tükörben; mindezt játékos kerek között.</p>
---	----	---	----	--	------------------------	---

<p><u>6. V hang automatizálása szó eleji helyzetben</u></p> <p><i>Instrukció:</i> <i>A nyuszi könyvébe mi is bele tudunk lesni! Itt van az a könyv a kezemben, amit olvas. Néhány jelölő lóg ki a könyvből. Húzd ki a papírdarabkát, nézzük meg, milyen kép van rajta! Ismételd utánam.</i></p> <p>Szavak: vaj, vár, vakond, villa, varázsló, vitamin, vonat, váza, villám, vödör, vidám,</p> <p>Játék a képekkel: A kihúzott képeket táblázatba rakja. (2 sorba)– Feladatlagra Melyik kép van a villa és a vár között? Melyik kép van a sor végén? stb</p> <p><i>C gyermek, te milyen könyveket nézegetsz szívesebben, amik fekete-fehérek, vagy amik színesek?</i> <i>A nyuszi jobban szereti a színes könyveket. Kérlek, színezd ki neki!</i></p>	6'	V hang tiszta ejtésének automatizálása szavak elején figyelem, verbális emlékezet, aktív szókincsbővítés tájékozódás,	EM	utánzás, cselekedtetés dicséret	mese- könyv, kilógó képek, táblázat	7. sz. melléklet /nyuszi könyvből kilógó képek/
--	----	---	----	------------------------------------	--	--

<p><u>7. PR-hangkapcsolat rögzítése mindhárom fonetikai helyzetben:</u></p> <p>Differenciáltan: A és B gyermek</p> <p><i>Instrukció:</i> <i>Felváltva dobjatok a dobókockával, majd lépjétek annyit, ahányat dobtatok, közben ismételjétek utánam, amit mondok! Ha beértek a célba a nyuszi megehet néhány sütit, amit magával hozott otthonról.</i> <i>(Ha pl 3-at dob, a rögzítősorból 3 elemet ismételtetek meg vele pl.: pri, prü, pru. Következő dobásnál innen folytatom).</i></p> <p>– vokálisok végén: ápr, apr, epr, opr, öpr, épr, upr, üpr, ipr,</p> <p>– vokálisok elején: prá, pra, pre, pro, prö, pré, pru, prü, pri</p> <p>– vokálisok között áprá, apra, epre, opro, öprö, épré, upru, üprü, ipri</p>	5'	beszédmotorika fejlesztése, hangkapcsolat rögzítése, figyelem, emlékezet,	CSM-EM	differenciálás szemléltetés cselekedtetés dicséret	társasjáték, dobókocka	Cél, hogy a hangzókapcsolatok megszilárduljanak. Figyelek a magánhangzók sorrendiségére. Szemléltetem és ellenőrzöm a helyes mozgást a tükörben; mindezt játékos kerektek között
---	----	---	--------	--	------------------------	--

Nagyon ügyesen elvezettétek a nyuszit az úton! Le is ül pihenni, eszegeti a sütit, s közben arra gondol, de jó lenne egy kicsit olvasni.						
<p><u>8. PR hangkapcsolat automatizálása</u></p> <p><i>Instrukció:</i> <i>A nyuszi könyvébe mi is bele tudunk lesni! Itt van az a könyv a kezemben, amit olvas. Néhány jelölő lóg ki a könyvből. Húzd ki a papírdarabkát, nézzük meg, milyen kép van rajta! Ismételd utánam!</i></p> <p>Szavak: próba, probléma, prés, prësház, prézli, praliné, prüszköl, pracli, prém, precíz, presszó, primás, káprázat, apró, napra, paprika, epres, töpreng, söprű, ciprus, lapra, talpra, kalapra (Lazán perdülj könyv képei)</p> <p>Szómagyarázattal!</p> <p>Dugjuk vissza a könyvbe a szavakat, nehogy üres legyen szegény nyuszi könyve! Miközben</p>	6'	PR hangkapcsolat tiszta ejtésének automatizálása mindhárom fonetikai helyzetben figyelem, verbális emlékezet, szókincs bővítés	CSM-EM	utánzás cselekedtetés dicséret	mese-könyv, képek az automatizáláshoz,	8. sz. melléklet /képek a PR hangkapcsolat automatizálásához/

visszatesszük, mondjuk, mi van a képen!						
<p>III. Befejező rész:</p> <p>a) óra végi játék: Képekkel elmesélve: Miközben Prücsök nyuszi nyugodtan eszegette a sütit, hatalmas kiáltást hallott. - Hátrébb, te gonosz farkas!</p> <p>A hangot rögtön felismerte, Vera nyuszi volt az, és az éhes farkas épp fel akarta falni őt. – Ne fald föl Verááááát! Egyél inkább sütit! – kiáltotta Prücsök. A farkas megette a sütit, és egészen barátságossá vált! A két nyuszi pedig haza ment egy újabb adag sütit sütni.</p> <p>Instrukció: Süssünk mi is sütit a nyuszikkal!</p> <p>Dal éneklése + mutogatás:</p>	4'		CSM	megfigyelés bemutatás tevékenykedtetés dicséret	képek, IKT eszköz, kukta sapka, tál, fakanál	<p>9. sz. melléklet</p> <p>Feladatom nagymozgások és a mozgás-beszéd integráció fejlesztése</p> <p>10. sz. melléklet</p>

https://www.youtube.com/watch?v=tVcl7YhGUd0 (a gyerekek kukta sapkát + tálat + fakanalat kapnak)		testi tájékozódás				/chef sapka/
b) házi feladat: C gyermek: <i>Menj egy kört a nyuszi feje körül az ujjaddal! Akkor tudsz körbe haladni, ha minden képre rámutatsz, és megnevezed azt! (V kezdetű szavak)</i> A és B gyermek: <i>Menj egy kört a nyuszi feje körül az ujjaddal! Akkor tudsz körbe haladni, ha minden képre rámutatsz, és megnevezed azt! (PR hangkapcsolatot tartalmazó szavak)</i>	1'			megbeszélés	füzet, feladatlap	11. sz. melléklet /házi feladat/ A házi feladat otthoni megoldását magyarázattal segítem.
c) Értékelés, jutalmazás Hogy éreztétek magatokat? Melyik feladat volt a legérdekesebb? Miért? Kinek jár a mai órán nyomda? Miért?	1'	önértékelés fejlesztése, kritika elfogadása	EM	értékelés dicséret	jutalom	Pozitívan, bátorítónan igyekszem értékelni, az önértékelést fejleszteni.

1. sz. melléklet

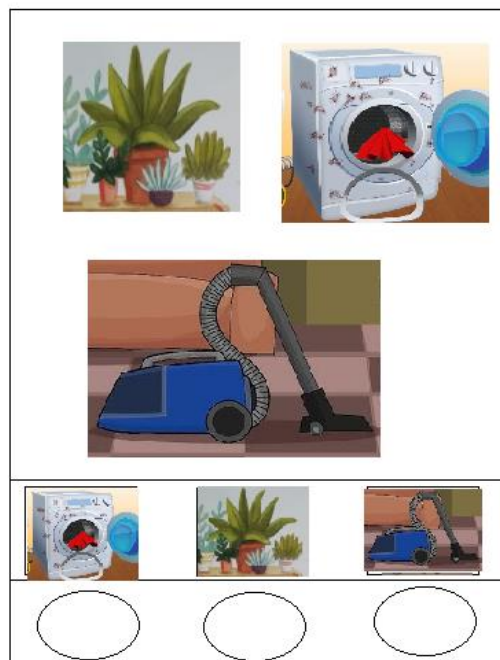
2. sz. melléklet

3. sz. melléklet

4. sz. melléklet

5. sz.melléklet

6. sz. melléklet

7. sz. melléklet

8. sz. melléklet

9. sz. melléklet

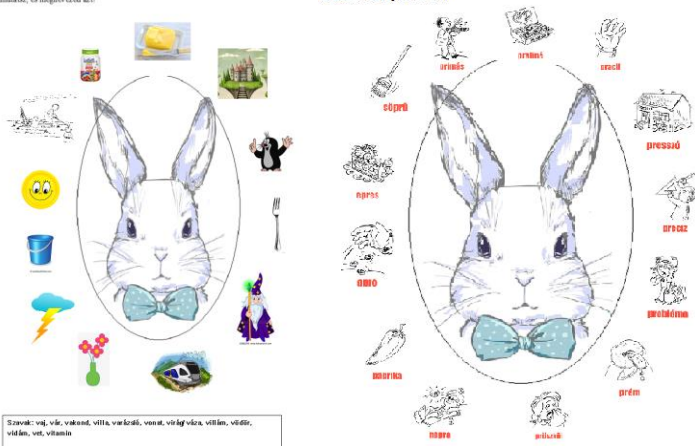
10. sz. melléklet

11. sz. melléklet

Házi feladat:
Menj egy kőrt a nyusz! Feje körül az ujjadd! Akkor tudsz körbe haladni, ha minden képre rámutatsz, és megnevezed azt!

Máj egy kőrt a nyusz! Feje körül az ujjadd! Akkor tudsz körbe haladni, ha minden képre rámutatsz, és megnevezed azt!

4. számú melléklet: Diszlexia reedukáció óratervezet

2. Tanítási tervezet

Foglalkozás vezetője: Varjas-Balogh Noémi

Az óra anyaga: d-b hang és betű differenciálás

Foglalkozás típusa: pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció – diszlexia reedukáció

Foglalkozáson résztvevő gyerekek: A gyermek, B gyermek,

Foglalkozás célja:

- az olvasást megalapozó készségek/képességek fejlesztése
- a már tanult betűk ismétlése és az olvasási készség fejlesztése
- vizuális és auditív figyelem fejlesztése

Foglalkozás feladata:

olvasásfejlesztés, szókincsbővítés, szóbeli kifejezőkészség fejlesztése, általános ismeretek bővítése, gondolkodásfejlesztés, analízis-szintézis fejlesztése, szekvenciális emlékezet fejlesztése, auditív percepció fejlesztése, auditív figyelem, auditív-vizuális differenciálás, szerialitás, nyelvtani, helyesírási ismeretek gyakorlása, nyelvtani- helyesírási képesség fejlesztése, emlékezetfejlesztés, önbizalom erősítése sikerélmény biztosításával, folyamatos fejlesztő értékeléssel

Eszközök: térbeli építő játék, nyílegyenes + önellenőrző kártya, feladatlapok, állatok képei + betűzsákok képe, papagáj csőre betűszalaggal, feladatlap, spatulák, IKT eszköz: Laptop + telefon, házi feladat

Felhasznált források:

- miniLÜK – Betűbukfenc P, B, D differenciálása
- Halusz Léna: Állatkommandó – Langaléta Lajos esete c. meseregény
- Adorján Katalin: Gyakorlóanyag diszlexiás gyerekek részére
- Vajda Sándor: Betűről betűre
- Skillo.hu

Időke- ret	Az óra menete	Fejlesztendő terület	Nevelési-oktatási stratégia			Megjegyzé- sek
			Tanulói munka- formák	Módszerek	Eszközök	
I. Bevezetés, ráhangolódás, tartalmi – technikai előkészítés						
3'	<p><i>Bemutatkozás:</i> Kedves gyerekek! Noémi néni vagyok, a mai órán velem fogtok dolgozni, játszani!</p> <p><i>Az óra hangulatának megalapozása, célkitűzés:</i> Egy telefonhívás érkezik be a pécsi állatkertből a rendőrség különleges ügyosztályára. Instrukció: Hallgassátok meg figyelmesen, miféle baj történt az állatkertben!</p> <p>Halló! Jó napot kívánok! Bödör Dömötör vagyok, a pécsi Állatkert igazgatója. Bejelentést szeretnék tenni! A zsiráfunk, daliás Dénes eltűnt az állatkerti kifutóból, sehol sem találjuk, mindenütt kerestük, de nyoma veszett. Kérem, jöjjenek azonnal, és segítsenek mihamarabb megtalálni!</p> <p>Ellenőrző kérdések:</p>	beszéd- és feladatmegértés, auditív figyelem, szóbeli kifejezőképesség	CSM	megfigyelés beszélgetés dicséret	IKT eszköz, hanglejátszó	<p>Cél: a megfelelő kapcsolat és légkör kialakítása; együttműködési készség fejlesztése,</p> <p>Válaszadás-kor egész mondatban történő, grammatikailag helyes megfogalmazást várok a gyermektől, illetve segítem őket ennek megfogalmazásában.</p>

	<p>– Ki telefonált? (Bödör Dömötör/állatkert igazgató telefonált.)</p> <p>– Miért telefonált? Milyen eset történt? (Eltűnt a zsiráf/Dénes.)</p> <p>– Hol történt az eset? Hová kell menniük a nyomozóknak? (A pécsi állatkertbe.)</p>					
II. Tartalmi rész						
5'	<p>1. Képességfejlesztő feladatok</p> <p>a) vizuális észlelés fejlesztése: A rendőrségen összeállítják a különleges nyomozó csapat tagjait. Hogy kik a legjobb nyomozók, fejtsétek meg! Instrukció: A kapott feladatkártya alapján fordasd, rendezd a fakockákat olyan pozícióba/helyzetbe, ahogyan a képen látod! Ha sikerült megoldanod a feladatot, megfordíthatod a feladatkártyát, és megtudhatod, kik a nyomozók! A rendőrcsapat tagjai: Bolyhos a kutya, Bici a macska, és Bömber a papagáj (nevüket kiolvassák a gyerekek)</p>	<p>vizuális figyelem, logikus gondolkodás, megfigyelő- és összehasonlítóképesség,</p>	CSM	<p>differentiálás megbeszélés, cselekedtetés dicséret</p>	<p>építőjáték - feladatkártyákkal</p>	<p>1. sz. melléklet – Knox-kockák Pontos instrukciókkal segítem a gyerekeket.</p>
3'	<p>b) Síkbeli tájékozódás fejlesztése: Az állatkerthez vezető leggyorsabb és legrövidebb utat lediktálta az igazgató!</p>	<p>beszéd- és feladatmegértés, téri orientáció, vizuális észlelés,</p>	EM	<p>differentiálás magyarázat szemléltetés cselekedtetés önellenőrzés</p>	<p>„nyílegyenes” játékkarton, önellenőrző kártyák</p>	<p>2. sz. melléklet „nyílegyenes” játékkarton</p>

	<p>Instrukció: Állítsátok be a nyilatkat annak megfelelően, ahogy mondom: le, fel, jobbra, balra, le, balra</p> <p>Ellenőrzés: megoldáskártyával összevetve</p>	<p>differenciálás, megfigyelő- és összehasonlítóképesség, oldaliság, reprodukáló képesség</p>		<p>dicséret</p>		
4'	<p>c) Auditív differenciálás</p> <p>Az igazgató által diktált út valóban rövidebb, de egy sötét sikátoron is át kell jutnia a csapatban, hogy bejusson az állatkert területére.</p> <p>A nyomozók a sötét, szűk utcán alig látnak valamit. Hogy minél hamarabb kijuthassanak ebből a félelmetes utcából, kiáltoznak egymásnak, így segítve egymást, hogy merre menjenek. Bömbi a papagáj a legügyesebb ismétlő.</p> <p>Instrukció: Állítsd be Bömbi csőrébe azt a hangot, amit a hall b/d!</p> <p>Szavak: barack, népdal, madárdal, bukósisak, bödön (szómagyarázat – tál), próbababa, bárány, dömper, paradicsom, híd</p> <p>Nagyon ügyesek voltatok, a csapat bejutott az igazgató irodájába!</p>	<p>auditív figyelem, auditív észlelés, differenciálás, figyelemkoncentráció növelése, passzív szókincsbővítés</p>	EM	<p>differenciálás magyarázat cselekedtetés dicséret</p>	<p>Bömbi papagáj csőre</p>	<p>3. sz. melléklet</p>

5'	<p>2. Olvasási feladatok előkészítése</p> <p>Személyesen találkoznak a rendőrök az igazgatóval, bemutatkoznak egymásnak.</p> <p>Instrukció: Az igazgató úr kíváncsi, hogy valóban profi nyomozókra bízta-e az ügyet, ezért kérdéseket tesz fel:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Milyen betűelemekből áll a b betű? (álló egyenes + kör) - Hány utcás betű? (2) - A b betű pocakja melyik irányba néz? (jobbra) - Miért piros színnel jelöljük? (mert morgós/zöngés hangzó) - Hogy történik a kiejtése? (A 2 ajkunk összeér, pattan) - Milyen betűelemekből áll a d betű? (álló egyenes + kör) - Hány utcás betű? (2) - A d betű pocakja melyik irányba néz? (balra) - Miért piros színnel jelöljük? (mert morgós/zöngés hangzó) - Hogy történik a kiejtése? (A 2 ajkunk nyitva, a nyelvünk a felsőfogmedernél zárlatot képez, majd a kiáramló levegő felpattintja) <p>Jól teljesítettek a nyomozók!</p>	<p>vizuális figyelem, vizuális észlelés, differenciálás, figyelemkoncentráció növelése, megosztó figyelem, megfigyelő képesség, gondolkodás</p>	<p>CSM</p>	<p>differenciálás magyarázat szemléltetés cselekedtetés dicséret</p>	<p>igazgató képe Mr. bdeyes feladatlap, betűk képe, irattartó</p>	<p>4. sz. melléklet igazgató képe</p>
----	---	---	------------	--	---	---------------------------------------

6'	<p>3. Hallási analizáló, szintetizáló gyakorlatok</p> <p>Megkezdődik a kutatás az állatkert területén.</p> <p>A nyomozók több állatot is kikérdeznek, hogy látták-e valamerre a zsiráfot.</p> <p>Instrukció: Tedd a betűzsákot ahhoz az állathoz, amit jelöl. Hányadik hang a b/d hangzó?</p> <ul style="list-style-type: none"> - daru (1. hang) - zebra (3. hang) - feketepárduc (10. hang) - bálna (1. hang) - panda (4. hang) - barnamedve (1. hang b, 8. hang d) - denevér (1. hang) <p>Senki nem látta a zsiráfot a megkérdezettek közül.</p> <p>Egy állathoz azonban nem került zsák. Ki ő? (A patkány)</p> <p>Ő a kakukktojás mindenki közül, biztosan tud valamit az eltűnt zsiráfról! Elszalad a nyomozók elől. Gyorsan a nyomába erednek!</p> <p>A patkányt egészen a városig üldözték, de ott sajnos szem elől veszítették.</p>	figyelem koncentráció analízis, szintézis, auditív észlelés, differenciálás emlékezet,	CSM	magyarázat szemléltetés cselekedtetés dicséret	képek és betűzsákok	5. sz. melléklet Töreksem a helyes, pontos kiejtésre, hogy a gyermekek megfelelően tudják végrehajtani a feladatot.
----	---	---	-----	---	------------------------	--

6'	<p>4. Betűpótlás szavakban</p> <p>A nyomozók leültek egy szökőkút mellé. Lógatták az orrukat, hogy a patkány megszökött előlük, és nincs több nyom, amin tovább indulhatnának Dénes zsiráf megkeresésére. Egy kisfiú érkezett a szökőkúthoz, köveket dobált bele. A csobbanástól nem értették pontosan, hogy miket is mond a fiú.</p> <p>Instrukció: Egészítsd ki, milyen szavakat mondott a kisfiú! Egyesével haladjunk végig a szavakon, gondolkodj, ha van ötleted, hogy mi lehet a megoldás, koppints a ceruzáddal az asztalra!</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rész: _ a _ a _ (darab) - Hajít: _ o _ (dob) - Skatulya: _ o _ o _ (doboz) - Böregér: _ e _ e _ é _ (denevér) - Ütős hangszer: _ o _ (dob) - Férfi név: _ é _ e _ (Dénes) -> tulajdonnév helyesírására felhívom a figyelmet. <p>A nyomozók is meghallották Dénes nevét. A fiúcska elmesélte nekik, hogy a piacon találkozott vele, és nagyon megszerette, mert lecsúsztatott a nyakán.</p>	figyelem, koncentráció, szintézis, vizuális emlékezet, íráskészség, vizuális differenciálás,	EM	magyarázat cselekedtetés értékelés dicséret	feladatlap, ceruza	6. sz. melléklet -feladatlap
----	---	--	----	--	-----------------------	------------------------------

3'	<p>7. Mondatalkotás</p> <p>A nyomozók a piacra siettek, de már minden árus pakolódott, az árusítás véget ért. Letörten sétálgattak a sorok között. Böske néni - az egyik eladó - nagyon elfáradt az aznapi munkában, és arra kérte a nyomozókat segítsenek neki rendet tenni. Hálája jeléül meghívta őket egy pálcikás jégkrémre. Mikor a jégkrém elfogyott, észrevették, hogy szavak sorakoznak a pálcikákon.</p> <p>Instrukció: Állítsd megfelelő sorrendbe a szavakat! „ Belépőt nyertél az élményfürdőbe!”</p>	szintézis, szóbeli kifejező képesség, gondolkodás, rész-egész, olvasás fejlesztés,	EM	cselekedtetés ellenőrzés	spatula	7. sz. melléklet
III. Befejező rész						
7'	<p>1. Óra végi játék: Vizuális és auditív inger összekapcsolása IKT feladattal</p> <p>A nyomozók elmentek a fürdőbe, no és kivel találkoztak? Déssel a zsiráf-fal – tudjátok, hogy van ez, majd meglesz, ha nem keresitek! Dénes elmondta, hogy csak egy kicsit pihenni akart, de este már megy is vissza az állatkertbe örömet fakasztani.</p>	digitális kompetencia, vizuális percepció, aktív szókincsbővítés, auditív differenciálás,	CSM	szemléltetés, cselekedtetés	IKT eszköz	8. sz. melléklet

	<p>Az indulásig játszott a nyomozókkal, kapcsolódjatok be ti is pihenésképpen!</p> <p>https://wordwall.net/hu/myactivities</p>					
2'	<p>2. házi feladat</p> <p>A csiga is megtudta, hogy elveszett a zsiráf, de mire odaért, hogy segítsen megoldódott minden baj!</p> <p>A házában azért hozott magával olvasnivalót.</p> <p>Olvass belülről kifelé, a nyilak szerint haladva, majd írd le a csigaház alá a szót!</p> <p>Szavak: bálna, burgonya, bödön, bukósisak,</p>			megbeszélés	feladatlap	<p>9. sz. melléklet</p> <p>A házi feladat otthoni megoldását magyarázattal segítem.</p>
1'	<p>3. Értékelés</p> <p>Hogy éreztétek magatokat? Melyik feladat volt a legérdekesebb? Miért? Kinek jár a mai órán jutalom? Miért?</p>	<p>önértékelés fejlesztése, kritika elfogadása</p>	EM ill. CSM	értékelés	jutalom	<p>Pozitívan, bátorítóan igyekszem értékelni, az önértékelést fejleszteni.</p>

Mellékletek

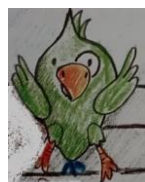
1. sz. melléklet

Bolyhos

Bici

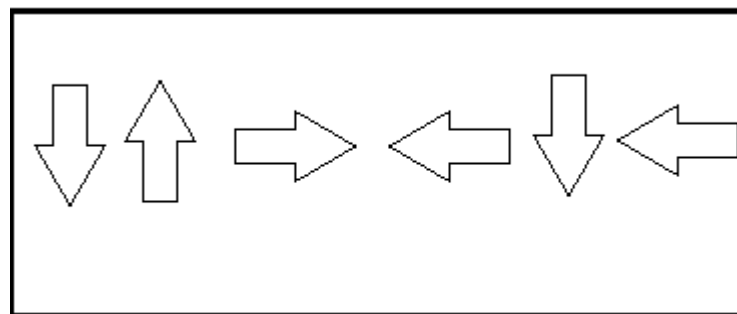

Bömber

2. sz. melléklet „Nyílegyenes”

Önellenőrző kártya:

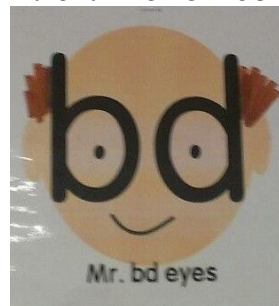

3. sz. melléklet- Bömbi papagáj csőre

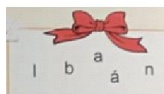
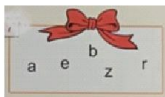
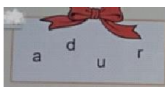
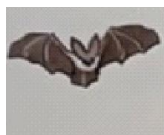
b d -> betűszalagot lehet húzni a csőrében

4. sz. melléklet

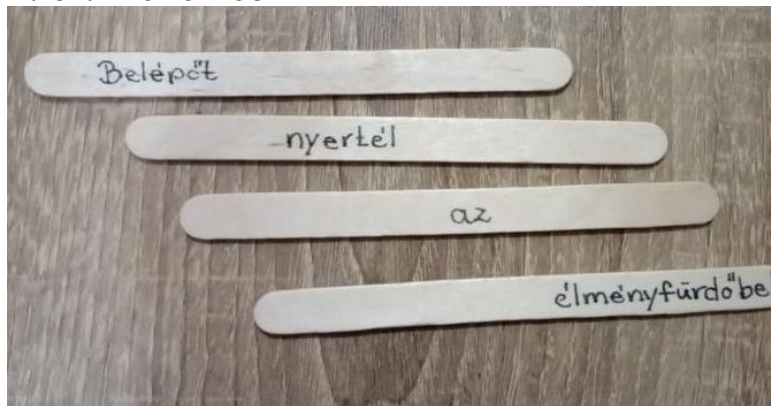
5. sz. melléklet

6. sz. melléklet – Feladatlap

- Rész: _ a _ a _ (darab)
- Hajít: _ o _ (dob)
- Skatulya: _ o _ o _ (doboz)
- Böregér: _ e _ e _ é _ (denevér)
- Ütős hangszer: _ o _ (dob)
- Férfinév: _ é _ e _ (Dénes)

7. sz. melléklet

8. Sz. melléklet <https://wordwall.net/hu/myactivities>

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönöm konzulensemnek dr. Gombos Péter Tanár úrnak, hogy mindig minden kérdésemmel kereshettem őt! A rengeteg tanácsot, ajánlást, melyekkel könnyebbé tette szakdolgozói munkámat!

Hálásan köszönöm férjemnek és édesanyámnak, hogy biztosítottak számomra csöndes és nyugodt perceket, hogy a munkába mélyedhessek.

És nem utolsó sorban köszönöm gyermekeimnek Borinak és Marcinak, hogy megmutatták a mesék milyen csodaként hatnak rájuk!

NYILATKOZATOK

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréseről és eredetiségéről

A hallgató neve: VARSAS-BALOGH NOÉMI
A Hallgató Neptun kódja: DYBUHN
A dolgozat címe: A meseterápia szerepe és alkalmazhatóságainak lehetőségei
A megjelenés éve: 2023. a gyógypedagógus oktatási-nevelési
A konzulens tanszék neve: Neveléstudományi Intézet eszköztaivában

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: 2023 év 04. hó 04. nap

Varsas-Balogh Noémi
Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

KONZULTÁCIÓS NYILATKOZAT

A Varjas-Balogh Noémi (név) (hallgató Neptun-azonosítója: DYBUHN) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfólió¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*³

Kelt: Kaposvár, 2023. április hó 5. nap

Belső konzulens

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

³ A megfelelő aláhúzendő.